

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU22

Offentlig förvaltning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20 och 2020/21 om offentlig förvaltning.

Motionsyrkandena rör tillgång till statlig service, samverkan mellan myndigheter, digitala tjänster inom förvaltningen, värdegrund och utbildning av statsanställda, tjänstemannaansvar, en översyn av förvaltningslagen, en medborgarombudsman, reglering av språktolkar, ett nationellt säkerhetsråd, lättläst svenska, legalitetsprincipen, demokratisk delaktighet, tillsättning av myndighetschefer, landshövdingar och ambassadörer, skydd för beslutsfattare, genomlysning av tillämpningen av EU-direktiv, regelförenkling, barnperspektiv, rätt till offentligt finansierad språktolk, opinionsbildande verksamhet vid myndigheter, styrningsmodeller, myndigheternas ledningsformer, handläggningstiden vid myndigheter, vägledning för tillämpning av lag samt beaktande av äganderätten i ärenden hos myndigheter.

I betänkandet finns 13 reservationer (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 140 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20 och 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
Tillgång till statlig service	9
Samverkan mellan myndigheter	15
Digitala tjänster inom förvaltningen	16
Värdegrund och utbildning av statsanställda	22
Tjänstemannaansvar	28
En översyn av förvaltningslagen	34
En medborgarombudsman	36
Reglering av språktolkar	38
Ett nationellt säkerhetsråd	39
Lättläst svenska	41
Legalitetsprincipen	43
Demokratisk delaktighet	45
Tillsättning av myndighetschefer, landshövdingar och ambassadörer	47
Skydd för beslutsfattare	49
Genomlysning av tillämpningen av EU-direktiv	50
Motioner som bereds förenklat	54
Reservationer	56
1. Tillgång till statlig service, punkt 1 (SD)	56
2. Tillgång till statlig service, punkt 1 (C)	57
3. Tillgång till statlig service, punkt 1 (KD)	58
4. Tillgång till statlig service, punkt 1 (L)	58
5. Samverkan mellan myndigheter, punkt 2 (SD)	59
6. Digitala tjänster inom förvaltningen, punkt 3 (M)	60
7. Digitala tjänster inom förvaltningen, punkt 3 (SD)	61
8. Digitala tjänster inom förvaltningen, punkt 3 (C)	61
9. Tjänstemannaansvar, punkt 5 (SD)	62
10. Tjänstemannaansvar, punkt 5 (C, L)	63
11. En översyn av förvaltningslagen, punkt 6 (SD)	64
12. Reglering av språktolkar, punkt 8 (KD)	65
13. Ett nationellt säkerhetsråd, punkt 9 (C)	65
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	67
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	67
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	73

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Tillgång till statlig service

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:17 av Dennis Dioukarev (SD),
 2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 5,
 2019/20:2550 av Per Åsling (C) yrkande 1,
 2019/20:2720 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 69,
 2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 37,
 2020/21:543 av Dennis Dioukarev (SD),
 2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 15,
 2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 6,
 2020/21:1326 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
 2020/21:1595 av Patrik Björck och Carina Ohlsson (båda S),
 2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP)
 yrkande 2,
 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 83,
 2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30 och
 2020/21:3247 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 3 och 4.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (KD)

Reservation 4 (L)

2. Samverkan mellan myndigheter

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 11,
 2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 11 och
 2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 5 (SD)

3. Digitala tjänster inom förvaltningen

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 7,
 2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 3 och 16,
 2020/21:328 av Rickard Nordin (C) yrkande 1,
 2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 13,
 2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 8,
 2020/21:1472 av Teresa Carvalho (S),
 2020/21:2809 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 86,
 2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 3, 14 och
 15 samt

2020/21:3488 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (C)

4. Värdegrund och utbildning av statsanställda

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:405 av Solveig Zander (C) yrkande 4,

2019/20:915 av Per Schöldberg och Anders Åkesson (båda C),

2019/20:2259 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2019/20:2563 av Mats Green (M),

2020/21:623 av Per Schöldberg och Anders Åkesson (båda C),

2020/21:961 av John Widegren (M) yrkande 2,

2020/21:1064 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 och

2020/21:1260 av Mats Green (M).

5. Tjänstemannaansvar

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1,

2019/20:696 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2019/20:2060 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6,

2019/20:2198 av Lars-Arne Staxäng (M),

2019/20:2233 av Sten Bergheden (M),

2019/20:3144 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD),

2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 4,

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 4,

2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1,

2020/21:695 av Kjell-Arne Ottosson och Larry Söder (båda KD),

2020/21:1745 av Louise Meijer (M),

2020/21:2270 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3152 av Ann-Christine From Utterstedt (SD),

2020/21:3175 av Linda Modig m.fl. (C) yrkande 5 och

2020/21:3418 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (C, L)

6. En översyn av förvaltningslagen

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5 och

2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 11 (SD)

7. En medborgarombudsman

Riksdagen avslår motion

2019/20:1723 av Hampus Hagman (KD).

8. Reglering av språktolkar

Riksdagen avslår motion

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 38 och 39.

Reservation 12 (KD)

9. Ett nationellt säkerhetsråd

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2110 av Maria Nilsson (L) och

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 8.

Reservation 13 (C)

10. Lättläst svenska

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1617 av Per Lodenius och Ulrika Heie (båda C) och

2020/21:463 av Per Lodenius och Ulrika Heie (båda C).

11. Legalitetsprincipen

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2284 av John Widegren (M),

2020/21:961 av John Widegren (M) yrkande 1 och

2020/21:962 av John Widegren (M).

12. Demokratisk delaktighet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 5 och

2020/21:3175 av Linda Modig m.fl. (C) yrkande 4.

13. Tillsättning av myndighetschefer, landshövdingar och ambassadörer

Riksdagen avslår motion

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkandena 17 och 18.

14. Skydd för beslutsfattare

Riksdagen avslår motion

2020/21:964 av Helena Antoni (M).

15. Genomlysning av tillämpningen av EU-direktiv

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:980 av Betty Malmberg (M) yrkande 3 och

2020/21:1221 av Jan Ericson (M).

16. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:4 av Robert Stenkvis (SD),
2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 6,
2019/20:1075 av Anders Hansson m.fl. (M),
2019/20:1293 av Åsa Coenraads (M),
2019/20:1320 av Sten Bergheden (M),
2019/20:1800 av Sofia Nilsson och Per Åsling (båda C),
2019/20:1904 av Josefin Malmqvist (M),
2019/20:2255 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
2019/20:2259 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,
2019/20:2303 av Linus Sköld m.fl. (S),
2019/20:2369 av Ellen Juntti (M),
2019/20:2538 av Kristina Yngwe (C),
2019/20:2550 av Per Åsling (C) yrkande 3,
2019/20:2561 av Mats Green (M),
2019/20:2676 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 3,
2019/20:2712 av Lars Püss och Ulrika Jörgensen (båda M) yrkande 1,
2019/20:2713 av Lars Püss och Åsa Coenraads (båda M),
2019/20:2742 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 3,
2019/20:2743 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkandena 1 och 3–5,
2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 4,
2019/20:2844 av Boriana Åberg (M),
2019/20:2995 av Edward Riedl (M),
2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 39,
2020/21:4 av Robert Stenkvis (SD),
2020/21:327 av Rickard Nordin (C),
2020/21:581 av Sofia Nilsson och Per Åsling (båda C),
2020/21:588 av Per Åsling (C),
2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 6,
2020/21:985 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:1064 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,
2020/21:1114 av Edward Riedl (M),
2020/21:1168 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),
2020/21:1235 av Mats Green (M),
2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 2,
2020/21:1699 av Ellen Juntti m.fl. (M),
2020/21:1821 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2100 av Ingemar Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S),
2020/21:2187 av Josefin Malmqvist (M),
2020/21:2266 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2295 av Anders Hansson m.fl. (M),
2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 4–6,
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 32,
2020/21:3013 av Lars Püss och Åsa Coenraads (båda M),
2020/21:3014 av Lars Püss m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 29,

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 37,
2020/21:3430 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkandena 1 och 3,
2020/21:3432 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 3,
2020/21:3476 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 7 och 9 samt
2020/21:3499 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 3.

Stockholm den 2 mars 2021

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Marta Obminska (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Linda Modig (C), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Daniel Andersson (S), Tina Acketoft (L), Mikael Strandman (SD), Anna Sibinska (MP), Erik Ottoson (M) och Per Söderlund (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 140 motionsyrkanden om offentlig förvaltning från allmänna motionstiden 2019/20 och 2020/21. Av dessa behandlas ca 60 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Yrkandena handlar om tillgång till statlig service, samverkan mellan myndigheter, digitala tjänster inom förvaltningen, värdegrund och utbildning för statsanställda, tjänstemannaansvar, en översyn av förvaltningslagen, en medborgarombudsman, reglering av språktolkar, ett nationellt säkerhetsråd, lättläst svenska, legalitetsprincipen, demokratisk delaktighet, tillsättning av myndighetschefer, landshövdingar och ambassadörer, skydd för beslutsfattare, genomlysning av tillämpningen av EU-direktiv, regelförenkling, barnperspektiv, rätt till offentligt finansierad språktolk, opinionsbildande verksamhet vid myndigheter, styrningsmodeller, myndigheternas ledningsformer, handläggningstiden hos myndigheter, vägledning för tillämpning av lag samt beaktande av äganderätten i ärenden hos myndigheter.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Tillgång till statlig service

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillgång till statlig service.
Jämför reservation 1 (SD), 2 (C), 3 (KD) och 4 (L).

Motionerna

Dennis Dioukarev (SD) föreslår i motion 2019/20:17 och motion 2020/21:543 att man ska utreda hur Skatteverkets, Kronofogdemyndighetens och Försäkringskassans kontor kan samlokaliseras. I motionerna anförs att dessa tre myndigheter är viktiga för privatpersoner, som ofta besöker dessa. Vidare anförs att man i ärenden om bl.a. sjukskrivning och skuldsanering ofta har kontakt med flera av dessa myndigheter. En samlokalisering av myndigheternas regionala kontor skulle därför underlätta kontakterna med myndigheterna för allmänheten.

I kommittémotion 2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 5 föreslås en ökad samverkan mellan myndigheter för att bibehålla och utveckla den offentliga servicen på landsbygden. Liknande förslag finns i kommittémotion 2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 15 och kommittémotion 2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 6. I motionerna anförs att myndigheter och kommuner satsat på att alltmer erbjuda information och service på internet. Samtidigt finns hushåll i glesbygden som saknar tillgång till en snabb och stabil internetuppkoppling.

I motion 2019/20:2550 av Per Åsling (C) yrkande 1 föreslås att fler av myndigheternas uppdrag och funktioner ska decentraliseras. Även i kommittémotionerna 2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 37 och 2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30 föreslås att fler av myndigheternas uppdrag och funktioner ska decentraliseras. I motionerna anförs att myndigheter och kommuner ger alltmer information och service på internet. Vidare anförs i motionerna att drygt 1 miljon människor inte använder internet. I många fall behöver man träffa en tjänsteman. Mot den bakgrunden anser motionärerna att myndigheterna måste bli mer decentraliserade, vilket innebär en ökad offentlig service i hela landet.

Betty Malmberg (M) föreslår i motion 2019/20:2720 yrkande 1 och motion 2020/21:1326 yrkande 1 att offentlig service görs tillgänglig även för de som saknar digital uppkoppling. I motionerna anförs bl.a. att det beräknas att ca 400 000 äldre personer i dag står utanför det digitala samhället.

Magnus Oscarsson m.fl. (KD) föreslår i kommittémotionerna 2019/20:2760 yrkande 69 och 2020/21:2808 yrkande 83 att myndigheter samlas i servicecenter. I motionerna anförs att kommuner och statliga

myndigheter bör samordna sin grundläggande service till medborgare och företag genom att samarbeta i lokala servicecenter.

Patrik Björck och Carina Ohlsson (båda S) föreslår i motion 2020/21:1595 att man överväger behovet av lokala kontakt- och servicepunkter för statlig verksamhet i kommunerna. I motionen anförs att allt fler av kommunerna i dag saknar fast statlig närvaro. Polisen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Skatteverket har centraliserat sin verksamhet. Vidare anförs att statliga servicekontor finns i ett antal kommuner men att enskilda medborgares möjlighet till personlig kontakt med statliga myndigheter har försämrats.

I motion 2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkande 2 föreslås att man ser till att det alltid går att få kontakt med myndigheter via telefon. I motionen anförs att telefon för en del personer är den enda möjligheten till kontakt med myndigheter.

I kommittémotion 2020/21:3247 av Arman Teimouri m.fl. (L) föreslås (yrkande 3) att det säkerställs att utbyggnaden av lokala servicekontor fortsätter och att fler myndigheter ansluts för att kunna erbjuda statlig service av god kvalitet och med hög kostnadseffektivitet i hela landet. Vidare föreslås (yrkande 4) att man ser över möjligheten att skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan de lokala servicekontoren och de lokala och regionala myndigheterna. I motionen anförs att det är viktigt att det återupprättas statlig service till medborgarna i hela landet. Detta kan med fördel ske i en gemensam organisation i s.k. servicekontor.

Gällande ordning

Förvaltningslagen

I 6 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) anges att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. I 7 § första stycket anges att en myndighet ska vara tillgänglig för kontakter med enskilda och informera allmänheten om hur och när man kan kontakta myndigheten.

I förarbetena anförs att det i den dåvarande förvaltningslagen angavs att myndigheterna skulle ta emot besök och telefonsamtal från enskilda (prop. 2016/17:180 s. 68). Vidare anförs att i stället för att särskilt ange på vilka sätt en myndighet ska vara tillgänglig bör det i den nya lagen införas ett allmänt krav på att myndigheterna ska vara tillgängliga för kontakter med enskilda. På så sätt markeras att kravet på tillgänglighet inte är avsett att begränsas till enbart besök och telefonsamtal och vissa andra i lagen utpekade former utan bör ges en vidare innebörd. Ett allmänt formulerat krav om tillgänglighet främjar också en snabbare utveckling av god förvaltningssed på området, eftersom man inte låser sig vid de varianter som nu förekommer utan öppnar för nya lösningar när det gäller digitala kommunikationsformer. Bestämmelsen ska dock enligt propositionen inte tolkas alltför vidsträckt. Den bör t.ex. inte uppfattas som ett åliggande för myndigheterna att använda sociala medier för att erbjuda allmänheten ytterligare digitala kontaktvägar än

enbart former av sådan kommunikation som sker i myndigheternas egen regi, ofta via deras webbplatser.

Lagen om viss gemensam offentlig service

Enligt 1 § lagen (2019:212) om viss gemensam offentlig service får statliga myndigheter och en kommun eller en region ingå serviceavtal om att för varandras räkning lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda och i övrigt handlägga förvaltningsärenden. Den statliga myndighet som regeringen bestämmer ska ingå avtal om att för andra myndigheters räkning utföra sådana uppgifter. I 2 § anges att det i serviceavtalet ska anges vilka förvaltningsuppgifter som omfattas av avtalet. Förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning eller som kräver tillgång till personuppgifter ska redovisas särskilt i avtalet.

När regeringen föreslog lagen angav den att man tills vidare avsåg att endast ge Statens servicecenter i uppdrag att tillhandahålla lokal statlig service åt andra myndigheter (prop. 2018/19:47 s. 19). Vidare avsåg regeringen att ge Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket i uppgift att ansluta sig till Statens servicecenters lokala organisation. I propositionen anförs att detta inte hindrar andra myndigheter från att frivilligt ingå serviceavtal med Statens servicecenter och delta i samverkan vid servicekontoren. Det bör enligt propositionen inte heller finnas något hinder mot att andra statliga myndigheter frivilligt ingår avtal med varandra, med en kommun eller ett landsting (numera en region) om tillhandahållande av service.

Av förarbetena framgår också att ärendehantering sker inom ramen för den ursprungligt ansvariga myndighetens verksamhet. Det rättsliga ansvaret för ärendehantering ligger således på Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket, och inte på Statens servicecenter.

Uppdrag till länsstyrelserna

I mars 2019 gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att kartlägga statlig närvaro i länen och kommunerna. I uppdraget ingick att redovisa både vilka statliga myndigheter som bedriver verksamhet i länen och vilka statliga tjänster och vilken servicenivå som tillhandahålls. Länsstyrelserna skulle även ta fram metoder för att löpande följa upp och redovisa den statliga närvaron.

I november 2019 överlämnade länsstyrelserna den första delrapporten Kartläggning av statlig närvaro och service i länen – En samlad delredovisning (2019:23). Redovisningen visar att 275 av Sveriges 290 kommuner har statlig närvaro. 15 kommuner saknar statliga arbetsställen, dvs. platser där myndigheter är verksamma. Totalt finns 2 930 arbetsställen runt om i Sverige. De 15 kommuner som helt saknar närvaro är i huvudsak mindre kommuner där arbetsställen finns i angränsande kommuner.

I rapporten redovisas också en bild av samverkan mellan myndigheter för att upprätthålla en närvaro i olika delar av landet och tillgängliggöra

myndighetens service till medborgarna. De flesta myndigheter arbetar med någon form av servicesamverkan. Det kan t.ex. handla om statliga servicekontor eller nyttjande av kommuners eller andra myndigheters lokaler vid tillfälliga besök. Samtidigt framkommer det i kartläggningen att samverkan mellan myndigheter kan utvecklas ytterligare.

Utredning om de statliga servicekontoren

I december 2019 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå hur serviceverksamheten vid de statliga servicekontoren kan utvecklas. Utredningen lämnade i mars 2020, som en delredovisning, promemorian En utvecklad organisation för lokal statlig service – delredovisning avseende lämpliga platser. I december 2020 lämnade utredningen slutrapporten En utvecklad organisation för lokal statlig service – slutredovisning (Ds 2020:29).

Av slutrapporten framgår att Försäkringskassan och Skatteverket 2008 började samarbeta om lokal service i gemensamma servicekontor. Även Pensionsmyndigheten deltar i samverkan sedan sitt bildande 2010. Statens servicecenter tog över ansvaret för de lokala servicekontoren den 1 juni 2019. Statens servicecenter ansvarar för en samlad organisation för lokal statlig service som tillhandahåller service avseende de tre nämnda myndigheterna och från 2020 även avseende Arbetsförmedlingens kundtorgsverksamhet. Det finns 117 servicekontor fördelade på 110 av landets 290 kommuner, från Kiruna i norr till Trelleborg i söder. Vid servicekontoren görs omkring 3 miljoner kundbesök per år. Kontoren sysselsätter ca 800 servicehandläggare. Den senaste etableringen av nya servicekontor skedde i juni 202 och avsåg fyra mindre kontor i Storuman, Torsby, Vansbro och Åsele. Regeringen har också – efter förslag i utredningens delrapport från mars 2020 – gett Statens servicecenter i uppdrag att under 2021 öppna fyra nya servicekontor, i Ulricehamn (senast den 1 juni) och Göteborg, Malmö och Stockholm (senast den 1 november).

Enligt utredningen bör strävan efter lokal statlig närvaro i hela landet genomföras på ett effektivt sätt. Förutsättningarna varierar mellan olika delar av landet, i bl.a. geografiskt och demografiskt hänseende. Det är inte praktiskt möjligt att myndigheter skulle kunna erbjuda samma omfattning på service överallt i hela landet. I valet av lämpliga orter för nya servicekontor måste det därför beaktas vad som i olika delar av landet kan ses som rimlig tillgänglighet och närhet till service. Hänsyn behöver också tas till att servicekontoren ska kunna bedriva sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt, med avseende på bl.a. kompetens- och lokalförsörjning. För att beakta de demografiska och geografiska variationerna har utredningen analyserat lämpliga platser för nya servicekontor utifrån behoven i fyra olika områdeskategorier. Det handlar om gles- och landsbygd, orter som särskilt drabbats av nedläggningar av annan statlig verksamhet, storstadsområden samt socialt utsatta områden.

Utredningen föreslår att ett antal nya servicekontor inrättas. Utredaren anser även att Centrala studiestödsnämnden, Kronofogdemyndigheten, Trafikverket och Transportstyrelsen bör kunna ingå i kontorens verksamhet. Enligt utredningen är det också önskvärt att samverka med Polismyndigheten men här lämnas inget konkret förslag på grund av pågående förstudier.

Utredningens förslag har skickats ut på remiss.

Tidigare behandling

Våren 2011 behandlade utskottet motioner om samverkan och service i glesbygd (bet. 2010/11:KU23). Utskottet ansåg att beredningen av förslaget från Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan samt den pågående översynen av den statliga regionala förvaltningen borde avvaktas och avstyrkte motionerna.

Utskottet behandlade motioner om statliga och kommunala servicekontor våren 2013 (bet. 2012/13:KU19). Utskottet delade regeringens bedömning att den samverkan som inlemts mellan myndigheter om förbättrad service till alla medborgare är positiv. Utskottet välkomnade också de initiativ från berörda myndigheter som förbättrar tillgängligheten till grundläggande statlig service för fler medborgare, t.ex. att grundläggande statlig service förmedlas via tekniska lösningar som tillhandahålls i kommunala servicekontor eller andra gemensamma kontaktpunkter i dialog med berörda kommuner. Utskottet ansåg dock att beredningen av de utredningsförslag som finns på området inte borde föregripas. Ansvarsfördelningen mellan samarbetande parter och rättssäkerhetsfrågor borde beaktas. Med det anförda avstyrktes motionerna. En reservation lämnades (S, MP, V).

I betänkande 2013/14:KU26 avstyrktes motioner om statliga och kommunala servicekontor efter förenklad beredning.

Våren 2016 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om statliga och kommunala servicekontor (bet. 2015/16:KU17). Utskottet pekade på att det pågick ett arbete som gällde statliga myndigheters beslut om lokalisering. Regeringen hade beslutat om ett myndighetsuppdrag som syftade till att ge regeringen en samlad bild av den statliga närvaron i landet samt underlag för bedömning av huruvida styrningen av myndigheterna behövde förtydligas i det avseendet. Ett annat uppdrag gällde analys av och förslag på vilka funktioner inom de statliga myndigheterna som kan vara lämpliga att bedriva samordnat i staten och utanför storstadsområdena. Utskottet välkomnade initiativ som förbättrar tillgängligheten till grundläggande statlig service för fler medborgare, t.ex. att grundläggande statlig service förmedlas via tekniska lösningar som tillhandahålls i kommunala servicekontor eller andra gemensamma kontaktpunkter i dialog med berörda kommuner. Utskottet ville dock inte föregripa resultatet av de uppdrag och det övriga arbete som pågick. En reservation lämnades (C, KD).

Våren 2016 föreslog näringsutskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om lokalisering och organisering av

statliga myndigheter (bet. 2015/16:NU17). Utskottet ansåg att regeringen skulle pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter från större städer till landsbygden. Regeringen borde enligt utskottet i ett lämpligt sammanhang återrapporera till riksdagen vilka åtgärder den hade vidtagit och hur de principer som riksdagen sedan tidigare fastställt tillämpas. Riksdagen beslutade i enlighet med näringsutskottets förslag (rskr. 2015/16:201).

Även finansutskottet har behandlat motionsyrkanden om lokalisering av myndigheter (bet. 2015/16:FiU25). Utskottet föreslog ett tillkännagivande om att regeringen borde se till att statliga myndigheter under regeringen lokaliseras till förorter och lägen utanför de dyraste områdena i Stockholms innerstad samt även pröva lokalisering till andra delar av landet. Som skäl angav finansutskottet bl.a. att en flytt av offentlig förvaltning kan bidra till fler arbetstillfällen och till att höja statusen på stadsdelar som präglas av utanförskap. Riksdagen beslutade i enlighet med finansutskottets förslag (rskr. 2015/16:208).

Våren 2018 avstyrkte konstitutionsutskottet motionsyrkanden om statliga och kommunala servicekontor och om statlig närvaro i hela landet (bet. 2017/18:KU37). Fyra reservationer lämnades (SD), (C), (V) och (KD). Utskottet anförde följande:

Servicekontorsutredningen har i uppdrag att analysera och föreslå hur vissa statliga myndigheters lokala serviceverksamhet kan organiseras på ett mer sammanhållet sätt. Syftet är att säkerställa och stärka tillgången till grundläggande statlig service för medborgare och företag i hela landet. Regeringen har som ett led i arbetet med att säkerställa och stärka den lokala statliga servicen även gett Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket i uppdrag att fram till den 30 juni 2018 etablera tio nya servicekontor. Regeringen har också aviserat att arbetet med att stärka den statliga närvaron i landet, bl.a. genom omlokalisering av myndigheter, ska fortsätta.

Utskottet ser positivt på det arbete som pågår med att förbättra tillgängligheten till grundläggande statlig service för medborgare och företag i hela landet. Utskottet anser att resultatet av detta arbete inte bör föregripas och avstyrker därför motionerna.

I samband med att utskottet behandlade proposition 2018/19:47 Samlad struktur för tillhandahållande av lokal statlig service avstyrkte utskottet motionsyrkanden om lokal statlig service (bet. 2018/19:KU35). Utskottet anförde följande:

Utskottet anser att de förslag som regeringen lagt fram i propositionen är ett steg i rätt riktning mot ökad tillgång till statlig service. Utskottet noterar vidare att regeringen tagit initiativ till en kartläggning av statlig närvaro i länen och kommunerna. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns skäl att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena om tillgång till lokal statlig service. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har låtit en särskild utredare analysera och föreslå hur serviceverksamheten vid de statliga servicekontoren kan utvecklas. Utredaren lämnade sin slutrapport i december 2020. Utskottet noterar också att regeringen tagit initiativ till en kartläggning av statlig närvaro i länen och kommunerna. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Utskottet föreslår att motionsyrkandena avslås.

Samverkan mellan myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan mellan myndigheter.

Jämför reservation 5 (SD).

Motionerna

Niels Paarup-Petersen (C) föreslår i motion 2019/20:203 yrkande 11 och i motion 2020/21:409 yrkande 11 att samarbetet stärks mellan statliga och kommunala myndigheter i deras tillsynsverksamhet. Motionärerna anför att samarbetet mellan statens myndigheter måste förenklas. Detsamma gäller mellan kommuner, inom kommuner och mellan stat och kommun. Vidare anføres i motionen att flera kommuner tillsammans med statliga myndigheter har infört en samordnad tillsyn av företag.

I kommittémotion 2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås att myndigheters samverkan ökas. Motionärerna anför att myndigheter ska genomföra en samverkan innan de fattar beslut för att beslutet verkligen ska bli adekvata och möjliga att följa.

Gällande ordning

Riksdagen har beslutat att målet för den statliga förvaltningspolitiken ska vara en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv och har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2019/20:315).

Av 8 § förvaltningslagen (2017:900) följer att en myndighet inom sitt verksamhetsområde ska samverka med andra myndigheter.

I förarbetena anges att det är väsentligt att alla myndigheters samlade ansträngningar riktas mot det gemensamma målet att erbjuda samhällsmedborgarna goda levnadsvillkor (prop. 2016/17:180 s. 70 f.). Det förutsätter att en myndighet inte ser sin uppgift som strikt isolerad från vad en annan myndighet sysslar med utan att båda gör vad de kan för att underlätta

för varandra. Samverkan mellan myndigheter ska leda till att förvaltningen generellt ska bli så enhetlig och effektiv som möjligt. Bestämmelsen utgör emellertid också ett led i regleringen av myndigheternas serviceskyldighet gentemot allmänheten och ger i det avseendet författningsstöd för sådan samverkan mellan myndigheter som underlättar enskildas kontakter med dem.

Avsikten är att en handläggande myndighet – i den utsträckning som det är möjligt och lämpligt – själv ska ta den kontakt med andra myndigheter som behövs för att utredningen i ärendet ska bli tillräcklig (se prop. 1985/86:80 s. 23, jfr 7 § andra meningen FL). Formerna för myndigheternas samverkan kan vara av många olika slag och variera med hänsyn till ändamålet. Det kan t.ex. vara fråga om att låna ut arkivhandlingar enligt 7 § arkivförordningen (1991:446) eller svara på remiss. Det är också vanligt att myndigheter samråder och lämnar varandra upplysningar eller bistår med särskild sakkunskap genom informella kontakter per telefon eller vid möten.

I 6 § andra stycket myndighetsförordningen (2007:515) anges att en myndighet ska verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att målet för förvaltningspolitiken bl.a. är en innovativ och samverkande statsförvaltning. Enligt förvaltningslagen ska myndigheterna samverka. I förarbetena till förvaltningslagen anges bl.a. att samverkan ska leda till att förvaltningen generellt blir så enhetlig och effektiv som möjligt. Utskottet finner mot den bakgrunden inte skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Digitala tjänster inom förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digitala tjänster inom förvaltningen.

Jämför reservation 6 (M), 7 (SD) och 8 (C).

Motionerna

Eric Palmqvist m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2019/20:367 yrkande 7 att det är av stor vikt att statliga myndigheter är tillgängliga på olika digitala plattformar för att vara tillgängliga för så många som möjligt. Erik Palmqvist m.fl. (SD) tar upp frågor om detta även i kommittémotionerna 2020/21:700 yrkande 13 och 2020/21:705 yrkande 8. Motionärerna anför att myndigheterna ska vara tillgängliga oavsett var i landet en användare befinner sig och på vilket sätt användaren har åtkomst till internet.

I kommittémotion 2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) föreslås att myndigheter och välfärdsverksamheter ska digitaliseras mer (yrkande 3) och att digital meddelandehantering bör vara det primära sättet för kommunikation mellan myndigheter och medborgare (yrkande 16). Motionärerna anför att människor förväntar sig att den offentliga servicen är anpassad till deras behov, vilket kräver en mer effektiv och digitaliserad offentlig sektor. I dag ligger enligt motionärerna den offentliga sektorn efter i utvecklingen av digitala tjänster.

I kommittémotion 2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 13 föreslås att alla myndigheter och övrig offentlig förvaltning ska erbjuda digital post via en digital brevlåda till de medborgare som önskar det.

Rickard Nordin (C) anser i motion 2020/21:328 yrkande 1 att fler handlingar bör godtas i digital form. Motionären anför att fastighetsförvärv i dag måste ske skriftligt i fysisk form. Det finns enligt motionären ingen anledning, även om förfarandet bör vara skriftligt, till att detta måste ske i fysisk form. Att göra det möjligt att signera sådana dokument digitalt skulle innebära att olika personer inte skulle behöva infinna sig på plats.

I kommittémotion 2020/21:2809 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 86 begärs ett tillkännagivande om att ett lagkrav ska införas om att alla kommuner, regioner och statliga myndigheter ska använda digital post till mottagare, såvida särskilda skäl för undantag inte föreligger.

I motion 2020/21:1472 av Teresa Carvalho (S) föreslås att man ser över möjligheterna att förbättra tillgången till digital offentlig service. Motionären anför att en digitaliserad ärendehantering kan underlätta medborgarnas och företagets kontakter med den offentliga sektorn.

Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2921 tillkännagivanden om att offentlig verksamhet bör digitaliseras mer, såväl myndigheter som välfärdsverksamheter (yrkande 3), att offentliga tjänster ska kunna hanteras digitalt (yrkande 14) och att digital meddelandehantering, inte fysisk post, bör vara standard och det primära sättet att kommunicera med medborgarna och mellan myndigheter (yrkande 15).

Förvaltningslagen

I 6 § förvaltningslagen (2017:900) anges att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Enligt 7 § ska en myndighet vara tillgänglig för kontakter med enskilda och informera allmänheten om hur och när man kan kontakta myndigheten.

I förarbetena anförts att 7 § förvaltningslagen innebär att myndigheterna ska vara tillgängliga för allmänheten i så stor utsträckning som möjligt (prop. 2016/17:180 s. 292). Kravet på tillgänglighet är inte begränsat till enbart vissa former av kontakter som t.ex. besök, telefonsamtal, e-post eller en digital tjänst på myndighetens webbplats. Bestämmelsen ska dock inte tolkas alltför vidsträckt. En myndighet avgör t.ex. själv i vilken utsträckning som tillgänglighet via sociala medier är lämplig och till nytta för myndighetens

verksamhet ur ett medborgarperspektiv. Vidare anförs i propositionen att regleringen bör vara neutral i förhållande till den omfattande och kontinuerligt ökande digitala förvaltningen (s. 70). Ett allmänt formulerat krav om tillgänglighet främjar enligt propositionen en snabbare utveckling av god förvaltningssed på området, eftersom man inte låser sig vid de varianter som nu förekommer utan öppnar för nya lösningar när det gäller digitala kommunikationsformer (s. 70).

Regeringens mål för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen

Målet för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter (prop. 2011/12:1, utg.omr 22, bet. 2011/12:TU1, rskr. 2011/12:87).

I budgetpropositionen för 2021 anges att regeringens mål för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen är en enklare vardag för medborgare, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten (prop. 2020/21:1 utg.omr. 22 s. 91).

Regeringen bedömer att förutsättningarna är goda när det gäller att nå det övergripande målet för digitaliseringspolitiken (prop. 2020/21:1 utg.omr. 22 s. 105). Samtidigt finns det fortfarande utmaningar som bidrar till att Sverige ännu inte är bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Under den pågående pandemin har digitaliseringen fått ökad betydelse och den digitala utvecklingen har drivits på. Utvecklingen visar samtidigt på vikten av förmågan att hantera säkerhet, hot och sårbarheter. Det finns stor potential i att använda AI och annan ny digital teknik såväl inom den offentliga förvaltningen som i samhället i stort, men utmaningar och arbete kvarstår för att AI ska kunna bidra till att stärka välfärden och konkurrenskraften i Sverige. För att nyttja ny teknik på ett sätt som svarar mot målen på digitaliseringsområdet och invånarnas förväntan på den offentliga förvaltningen behöver det finnas en balans mellan innovation och grundlig analys för att säkerställa en säker, resurseffektiv och ändamålsenlig användning av ny teknik. Data är en grundförutsättning för att kunna nyttja potentialen i AI och annan digital innovation. Arbetet med säker tillgång till öppna data och användningen av data som strategisk resurs, med respekt för regler om dataskydd och den personliga integriteten, bör enligt propositionen fortsätta.

Myndigheten för digital förvaltning – instruktion och uppdrag

Myndigheten för digital förvaltning (Digg) inledde sin verksamhet den 1 september 2018.

Enligt förordningen (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning ska myndigheten samordna och stödja den

förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Med den offentliga förvaltningen avses kommuner, regioner och statliga myndigheter.

Myndigheten ska ansvara för den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, t.ex. genom att ansvara för den offentliga förvaltningens tillgång till infrastruktur och tjänster för elektronisk identifiering och underskrift, främja användningen av den myndighetsgemensamma infrastrukturen för säkra elektroniska försändelser och samordna frågor om gemensamma standarder, format, specifikationer och liknande krav för den offentliga förvaltningens elektroniska informationsutbyte. Vidare ska myndigheten främja elektroniska inköpsprocesser inom den offentliga förvaltningen och ansvara för frågor om anslutning till den europeiska infrastrukturen för elektroniska inköp. Myndigheten ska också främja nationellt och internationellt standardiseringsarbete inom sitt verksamhetsområde och främja öppen och datadriven innovation samt att öppna data görs tillgängliga och att handlingar från den offentliga förvaltningen utnyttjas vidare. Vid förvaltningsgemensam utveckling av digitala tjänster ska myndigheten främja att det tas hänsyn till användares behov. Dessutom ska myndigheten ge stöd till den offentliga förvaltningen vid digitala investeringar av större eller strategisk karaktär. Den expertgrupp för digitala investeringar som finns vid myndigheten ska bistå med råd i dessa frågor. Digg ska särskilt bistå regeringen med underlag för att utveckla digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen. Myndigheten ska följa och analysera utvecklingen inom sitt verksamhetsområde.

Av myndighetens regleringsbrev för 2020 framgår att den ska lämna en årlig analys och bedömning av digitaliseringen i den offentliga förvaltningen. Den ska basera sig på den uppföljning och analys som myndigheten genomfört under året och de särskilda regeringsuppdrag som myndigheten har redovisat under året. Uppdraget redovisades den 15 december 2020 genom rapporten Sveriges digitala förvaltning 2020 – En samlad analys och bedömning av digitaliseringen av den offentliga förvaltningen.

I rapporten anförs att Digg bedömt att den gemensamma digitala infrastrukturen i Sverige länge varit eftersatt, men att Sverige nu är på rätt spår med goda förutsättningar att komma i kapp andra jämförbara länder. Etableringen har dock precis påbörjats och det är mycket arbete kvar innan Sverige når hela vägen fram. Vidare anförs att regeringen har höjt ambitionsnivån och att fokus i digitaliseringspolitiken nu i högre grad ligger på att öka helhetssynen och konsolidera och standardisera de komponenter och lösningar som behövs i hela eller stora delar av förvaltningen. Denna utveckling bedöms kunna ha stor positiv inverkan på den svenska förvaltningens förutsättningar att tillvarata digitaliseringens möjligheter. För att svensk förvaltning ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter behöver enligt rapporten etableringen av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen prioriteras. Särskilt viktigt är att styrningen av denna kommer på plats tidigt för att underlätta för det

fortsatta arbetet. Regeringen måste också enligt rapporten se till att alla som behöver det har tillgång till en e-legitimation, eftersom detta är en viktig förutsättning för att få tillgång till digital offentlig service.

När det gäller digital post anförs i rapporten att det är ett av flera områden som just nu befinner sig i ett strategiskt viktigt skede. Den utveckling som sker och de val Sverige nu gör kommer man att leva med länge och det är därför viktigt att rätt beslut fattas om exempelvis juridik och teknik. Det är också viktigt att de beslut som fattas om digital post hänger ihop med de beslut som fattas inom andra delar av infrastrukturen

Vidare anförs i rapporten att det i Sverige är frivilligt att använda sig av digital post och att det svenska statliga brevlådealternativet Min myndighetspost i dag inte är något starkt alternativ för användarna. I stället har en stor majoritet av de svenska användarna en privat brevlådeoperatör. I många andra länder som t.ex. Danmark och Norge finns statligt upphandlade brevlådeoperatörer och man har valt tvingande lagstiftning antingen från användarsidan eller från avsändarsidan för att post ska gå digitalt.

Regeringen gav den 28 januari 2021 i uppdrag åt Digg att tillhandahålla rättsligt stöd till offentlig förvaltning när det gäller digitalisering. Digg ska delredovisa uppdraget till Regeringskansliet senast den 31 maj 2021 och slutredovisa uppdraget i en rapport till Regeringskansliet senast den 30 september 2021. I delredovisningen ska Digg beskriva offentliga aktörers behov av rättsligt stöd, i vilken mån dessa behov omhändertas av andra offentliga aktörer och vilka bedömningar myndigheten gör med avseende på uppdraget.

Digg ska enligt uppdraget tillhandahålla rättsligt stöd till den offentliga förvaltningen när det gäller förvaltningsgemensamma digitaliseringsfrågor. Det rättsliga stöd som ges ska utformas så att en hög grad av spridning och återanvändning kan åstadkommas och ska således inte riktas till en enskild aktör, dvs. kommun, region eller statlig myndighet. I uppdraget ingår att etablera former för att på ett lättillgängligt sätt kommunicera och sprida kunskap till den offentliga förvaltningen om de råd, vägledning eller liknande som ges. Digg ska vidare identifiera och analysera behov av eventuella författningsändringar för att främja den fortsatta digitaliseringen.

Digitaliseringsrättsutredningen

Digitaliseringsrättsutredningen lämnade sitt betänkande i mars 2018, Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering (SOU 2018:25). Utredningen hade i uppdrag att kartlägga och analysera i vilken utsträckning det förekommer lagstiftning som i onödan försvårar digital utveckling och samverkan inom den offentliga förvaltningen. I betänkandet anförs att bland områden där hindrande eller hämmande lagstiftning uppmärksammats särskilt under kartläggningen kan nämnas digital kommunikation med enskilda, frågor om elektroniska identiteter, underskrifter och annan koppling till person, frågor om grunddata, informationsförsörjning och informationsutbyten liksom frågor om

digitalisering av ärendeprocesser och automation i förvaltningen. En reflektion över kartläggningsresultatet är att lagstiftningen i vidsträckt bemärkelse omfattande lag, förordning eller föreskrift, kan hindra eller hämma digital utveckling inom förvaltningen på flera sätt; genom uppenbara rättsliga hinder, genom rättslig osäkerhet eller genom avsaknad av reglering.

Utredningen föreslog bl.a. en ny bestämmelse som syftar till att säkerställa insyn i förvaltningens verksamhet när algoritmer eller datorprogram används vid vissa automatiserade förfaranden. Vidare föreslog utredningen nya regler om digital tillgänglighet till förvaltningen och om digital kommunikation från förvaltningen till enskilda. Utredningen ansåg att man i regleringen samtidigt bör beakta bl.a. enskildas självbestämmande och vikten av säkra förfaranden. Vidare föreslog utredningen ny lagstiftning om straffsanktionerad tystnadsplikt vid utkontraktering av it-drift eller andra it-baserade funktioner till privata leverantörer samt om sekretessöverväganden inför sådan utkontraktering.

2017 års id-kortsutredning

2017 års id-kortsutredning lämnade i mars 2019 betänkandet Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). I betänkandet konstaterade utredningen att den ökade digitaliseringen gör det allt svårare att klara sig i samhället utan tillgång till en e-legitimation, och att det därför är viktigt att alla ges möjlighet att skaffa en säker e-legitimation. I betänkandet föreslogs att en statlig e-legitimation på högsta tillitsnivå ska få finnas på det statliga identitetskortet. E-legitimationen ska enligt utredningens förslag även kunna användas för att skapa en elektronisk underskrift.

It-driftsutredningen

Regeringen beslutade den 26 september 2019 att uppdra åt en särskild utredare att kartlägga och analysera statliga myndigheters behov av säker och kostnadseffektiv it-drift samt hur dessa behov tillgodoses (dir. 2019:64).

Utredaren ska vidare analysera säkerhetsmässiga och rättsliga förutsättningar för samordnad statlig it-drift och lämna förslag på mer varaktiga former för sådan it-drift, om det bedöms lämpligt ur ett säkerhetsperspektiv, och de författningsförslag som detta kräver.

Utredaren ska också analysera de rättsliga förutsättningarna för statliga myndigheter, kommuner och landsting (numera regioner) att med bibehållen säkerhet utkontraktera it-drift till privata leverantörer och vid behov lämna författningsförslag.

Utredningen överlämnade den 15 januari 2021 delbetänkandet Säker och kostnadseffektiv it-drift – rättsliga förutsättningar för utkontraktering (SOU 2021:1).

I delbetänkande fokuserar utredningen på förutsättningarna för statliga myndigheter, kommuner och regioner att utkontraktera it-drift. I

delbetänkandet redovisas också en kartläggning av statliga myndigheters it-drift och en omvärldsanalys med erfarenheter från andra länder.

Utredningens slutbetänkande som ska redovisas senast den 15 oktober 2021 kommer att fokusera på samordnad statlig it-drift.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det pågår arbete för att utnyttja digitaliseringens möjligheter bättre inom förvaltningen. Exempelvis har It-driftsutredningen nyligen lämnat ett delbetänkande och ska slutredovisa sitt uppdrag senast i oktober 2021. I januari 2021 fick Myndigheten för digital förvaltning i uppdrag av regeringen att tillhandahålla ett rättsligt stöd till den offentliga förvaltningen avseende förvaltningsgemensamma digitaliseringsfrågor. Mot den bakgrunden finner inte utskottet skäl att föreslå riksdagen att besluta något tillkännagivande om digitala tjänster inom förvaltningen. Motionsyrkandena avstyrks.

Värdegrund och utbildning av statsanställda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om värdegrund och utbildning av statsanställda.

Motionerna

I motion 2019/20:405 av Solveig Zander (C) yrkande 4 föreslås att regeringen utreder hur man kan säkerställa att personer som anställs i offentlig verksamhet respekterar demokratiska värderingar om allas rätt och lika värde och jämställdhet.

Per Schöldberg och Anders Åkesson (båda C) framhåller i motion 2019/20:915 och motion 2020/21:623 att myndigheterna bör förbättra sin dialog med allmänheten. Motionärerna anför att det finns brister i myndigheters sätt att bemöta och kommunicera med allmänheten, den kommunikativa förmågan och förmågan att sätta sig in i den enskildes situation.

Mats Green (M) föreslår i motion 2019/20:2563 och i motion 2020/21:1260 att man överväger att införa en ”declaration of interest” för statsanställda. Motionären anför att det under senare år har förekommit personlig aktivism i samband med tjänsteutövning. Det bör därför enligt motionären införas ett krav på att de anställda inom offentlig förvaltning redovisar personliga engagemang i t.ex. föreningar, organisationer och företag som kan orsaka en intressekonflikt i deras tjänsteutövning.

I motion 2020/21:961 av John Widegren (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utbildningen av statsanställda ska fokusera på vikten

av att följa rättsordningen i arbetet på myndigheter. Detta måste bli tydligt i de utbildningar som ska genomföras för anställda i staten, både för nyanställda och för redan anställda.

Betty Malmberg (M) anser i motionerna 2019/20:2259 yrkande 1 och 2020/21:1064 yrkande 1 att myndigheterna ska bli mer effektiva och serviceinriktade.

Gällande ordning

Anställning

Arbetstagare vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen anställs enligt 12 kap. 5 § regeringsformen av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer. Vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Grundläggande bestämmelser om statligt anställdas rättsställning i andra hänseenden än de som berörs i regeringsformen meddelas enligt 12 kap. 7 § regeringsformen i lag. Sådana bestämmelser finns huvudsakligen i lagen (1994:260) om offentlig anställning.

Bisysslor

I 7 § lagen om offentlig anställning anges att en arbetstagare inte får ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för arbetstagarens eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. Arbetsgivaren ska enligt 7 a § på lämpligt sätt informera arbetstagarna om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten. En arbetstagare ska enligt 7 b § på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor. En arbetsgivare ska enligt 7 c § besluta att en arbetstagare som har eller avser att åta sig en bisyssla som inte är förenlig med 7 § ska upphöra med eller inte åta sig bisysslan. För ordinarie domare och chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen gäller enligt 7 d § att de på eget initiativ ska anmäla till arbetsgivaren vilka typer av bisysslor de har.

I förarbetena anförs att en anställd själv är skyldig att göra klart för sig om en bisyssla är förtroendeskadlig och därmed förbjuden (prop. 1993/94:65 s. 55 f.). Det är den anställde som gör den slutliga bedömningen och har det juridiska ansvaret. Vidare anförs i propositionen att det med hänsyn till de särskilda krav på objektivitet och integritet som gäller för offentligt anställda är viktigt att privata intressen inte tillåts kollidera med statliga på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för myndigheterna kan äventyras.

Enligt 2 kap. 1 § regeringsformen är enskilda gentemot det allmänna tillförsäkrade bl.a. yttrandefrihet och föreningsfrihet. Av 20 och 21 §§ i samma kapitel framgår att dessa friheter under vissa förutsättningar får begränsas genom lag.

Bisysseutredningen anförde följande i sitt betänkande Offentligt anställdas bisysslor (SOU 2000:80):

En särskild fråga i detta sammanhang är om regeringsformens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna medger att möjligheterna för offentligt anställda att ha bisysslor begränsas. De fri- och rättigheter som man närmast kommer att tänka på är de positiva opinionsfriheterna: yttrandefriheten, inkl tryckfriheten, mötesfriheten, demonstrationsfriheten, föreningsfriheten och religionsfriheten samt de negativa opinionsfriheterna: skyddet för medborgarna mot tvång att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende samt närings- och yrkesfriheten. De negativa opinionsfriheterna blir aktuella när man diskuterar skyldigheten att anmäla bisysslor.

RF gör inga inskränkningar i fråga om offentligt anställda. De har samma grundläggande fri- och rättigheter som alla andra medborgare. De har rösträtt och är valbara till de politiska församlingarna på samma sätt som andra medborgare.

De positiva opinionsfriheterna, utom religionsfriheten, hör till de fri- och rättigheter som enligt regeringsformen under vissa förutsättningar kan inskränkas genom lag. Sådan lagstiftning skall följa en särskild procedur. Bisysseförbudet i LOA har uppenbarligen inte ansetts kunna innebära en sådan begränsning. I varje fall förekom av förarbetena att döma ingen diskussion om denna fråga vid nya LOA:s tillkomst. LOA har inte betraktats som en rättighetsbegränsande lag. Att stoppa förtroendeskadliga bisysslor tillhör inte de ändamål som enligt RF kan rättfärdiga en inskränkning av fri- och rättigheterna.

Jäv

I förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om jäv. I 16 § anges att den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om

- han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning
- han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning
- han eller hon har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans, eller
- det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.

I 18 § första stycket förvaltningslagen anges att den som känner till en omständighet som kan antas göra honom eller henne jävig omedelbart ska anmäla detta till myndigheten.

I förarbetena anfördes att de omständigheter som kan grunda jäv av naturliga skäl ofta inte är kända av någon annan än den som jävet gäller (prop. 2016/17:180 s. 100). Följaktligen måste det i första hand vara den jävige själv som ska uppmärksamma myndigheten på detta genom att göra en anmälan.

Värdegrundsdelegationen

Regeringen beslutade i december 2012 att inrätta en värdegrundsdelegation för åren 2013–2016 med uppgiften att verka för att respekten och förståelsen för den statliga värdegrunden upprätthålls på alla nivåer i statsförvaltningen, i enlighet med regeringens delmål att de statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och att rollen som statstjänsteman ska uppfyllas. Värdegrunden består av sex principer som ska lägga en professionell plattform för alla statsanställda och göra det tydligt vad det innebär att arbeta i staten. De sex grundläggande principerna är demokrati, legalitet, objektivitet, fri åsiktsbildning, respekt samt effektivitet och service.

I samarbete med andra aktörer inom statlig förvaltning, såväl myndigheter som arbetsgivarorganisationen och arbetstagarorganisationerna, skulle delegationen bidra till att stärka kunskapen om den statliga värdegrunden samt främja värdegrundsarbetet i statsförvaltningen genom att vara ett stöd för myndigheterna i deras värdegrundsarbete. Verksamheten skulle inriktas mot aktiviteter, skrifter och andra utåtriktade insatser för myndighetschefer, fackliga företrädare och anställda vid statliga myndigheter. Delegationen skulle även lämna förslag på hur myndigheternas värdegrundsarbete kan följas upp.

Värdegrundsdelegationens slutrapport Att säkerställa en god statsförvaltning överlämnades till regeringen den 6 december 2016. I rapporten anges att delegationen genom kunskapsseminarier, utbildning, föreläsningar, skrifter och nätverk har arbetat för att kunskapen, respekten och förståelsen för den statliga värdegrunden upprätthålls på alla nivåer i statsförvaltningen. Dessa former för främjande av en god förvaltningskultur behöver fortsätta, enligt delegationen.

Delegationen föreslår bl.a. att alla nyanställda i staten ska få en introduktionsutbildning i vilken de ges kunskap om de grundläggande rättsprinciper som gäller i staten. Enligt delegationen bör den organisation i statsförvaltningen som får ansvaret för arbetet med en god förvaltningskultur få i uppdrag av regeringen att ta fram ett utbildningsmaterial som kan användas både vid introduktionen av nya statsanställda och vid fortbildning.

Regeringens introducerande samtal eller introduktionsdagar för myndighetschefer, överdirektörer, länsråd samt övriga chefer och styrelseledamöter bör enligt delegationen vara obligatoriska. Introduktionen ska vara ett led i att åstadkomma en samsyn kring statsförvaltningens konstitutionella grund och de förvaltningspolitiska mål som är gemensamma för statsförvaltningen.

En god förvaltningskultur

Sedan den 1 januari 2017 har Statskontoret i uppgift att främja och samordna arbetet för en god förvaltningskultur i staten. I Statskontorets arbete med förtroendet för statsförvaltningen och dess anställda ska ledarskapets

betydelse och rollen som statstjänsteman vara i fokus. Det arbete som Värdegrundsdelegationen bedrivit ska tas till vara.

Statskontoret överlämnade den 17 maj 2017 promemorian Redovisning av uppgiften att främja och samordna arbetet för en god förvaltningskultur. Promemorian innehåller en redovisning av den övergripande inriktningen för pågående och planerade aktiviteter inom ramen för uppgiften. Statskontoret har bl.a. hållit seminarier och kurser, medverkat på andra myndigheters kurser och skapat en särskild webbplats som handlar om förvaltningskultur.

Statskontoret har undersökt hur myndigheterna arbetar för att uppnå en god förvaltningskultur och vilka utmaningar som myndigheterna ställs inför i det arbetet. I februari 2021 publicerade Statskontoret rapporten God förvaltningskultur i praktiken – en studie av myndigheternas arbetssätt, utmaningar och möjligheter. Enligt Statskontorets samlade erfarenhet är faktorerna samsyn om uppdraget, intern styrning, ledarskap och medarbetarskap samt utbildning och fortbildning centrala i arbetet.

Tillitsdelegationen

Regeringen beslutade den 16 juni 2016 att tillsätta en delegation med uppdraget att analysera och föreslå hur styrningen av välfärdstjänster i offentlig sektor, kommuner och landsting kan utvecklas för att i större omfattning ta tillvara medarbetares kompetens och erfarenhet (dir. 2016:51). Delegationen antog namnet Tillitsdelegationen.

Den 28 mars 2019 beslutade regeringen ett tilläggsdirektiv till Tillitsdelegationen om att göra en kartläggning av och analysera introduktionsutbildningar som statliga myndigheter tillhandahåller sina anställda samt att lämna förslag om hur och när en gemensam, obligatorisk introduktionsutbildning för statsanställda kan införas (dir. 2019:6).

Tilläggsdirektivet beslutades bl.a. mot bakgrund av ett tillkännagivande som riksdagen gjorde på förslag från konstitutionsutskottet, se nedan.

I juni 2020 lämnade delegationen sitt slutbetänkande till regeringen, En gemensam utbildning inom statsförvaltningen (SOU 2020:40).

Tillitsdelegationen föreslår att det ska införas en lag om en gemensam utbildning inom statsförvaltningen som ska gälla statliga förvaltningsmyndigheter och domstolar. Utbildningen föreslås även omfatta de myndigheter som lyder under riksdagen. Vidare föreslår delegationen att utbildningen ska vara obligatorisk och skyldigheten att genomföra den ska som utgångspunkt avse alla som arbetar vid de statliga förvaltningsmyndigheterna och domstolarna, inte endast nyanställda. Utbildningen bör enligt förslaget omfatta såväl chefer som medarbetare.

Den gemensamma utbildningen inom statsförvaltningen bör syfta till att stärka förmågan att hantera den särskilda roll som den som arbetar vid en statlig förvaltningsmyndighet eller en domstol har och öka kunskapen om grundläggande rättsprinciper och regelverk som gäller inom statsförvaltningen. Enligt Tillitsdelegationens rekommendation bör målet med

utbildningen vara att deltagarna får sådana kunskaper att de stärker sin kunskap om och förståelse för

- de grundläggande normer, rättsprinciper och regelverk som gäller för statsförvaltningen
- sin förmåga att hantera den särskilda roll som följer av att arbeta i den statliga förvaltningen.

Slutbetänkandet skickades ut på remiss den 15 januari 2021.

Tidigare behandling

På förslag av utskottet tillkännagav riksdagen våren 2018 för regeringen att en introduktionsutbildning för statsanställda skulle införas (bet. 2017/18:KU37, rskr. 2017/18:229–230). Utskottet anförde följande:

Som utskottet redovisat ovan har åtgärder vidtagits under både den förra och den innevarande mandatperioden för att främja en god förvaltningskultur i staten. Värdegrundsdelegationen har t.ex. haft i uppdrag att verka för att respekten och förståelsen för den statliga värdegrunden upprätthålls på alla nivåer i statsförvaltningen. Tillitsdelegationen, som arbetar för ökad tillit i styrningen av den offentliga sektorn, har tillsatts av regeringen som också har gett Statskontoret i uppgift att främja och samordna arbetet för en god förvaltningskultur. Utskottet ser positivt på de åtgärder som har genomförts och det arbete som pågår. Utskottet noterar även att regeringen som arbetsgivarpolitiskt delmål har angett att de statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman. Värdegrundsdelegationen har också föreslagit att alla nyanställda i staten ska få en introduktionsutbildning i vilken de bl.a. ges kunskap om de grundläggande rättsprinciper som gäller i staten.

Utskottet vill framhålla vikten av att statsanställda har goda kunskaper om den statliga värdegrunden och de grundläggande rättsprinciper och regelverk som gäller i statsförvaltningen, t.ex. bestämmelser om offentlighet och sekretess. Utskottet anser därför att en introduktionsutbildning för statsanställda ska införas och föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet delvis motionerna 2016/17:1930 och 2017/18:3144 yrkande 1.

Våren 2019 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en särskild statstjänstemannautbildning med hänvisning till tillkännagivandet (bet. 2018/19:KU28).

Motioner om att offentliga myndigheter bör genomsyras av en anda av att stå i medborgarnas tjänst och om introduktionsprogram för nyanställda behandlades av utskottet i betänkande 2015/16:KU17 (s. 83). Utskottet konstaterade att det pågick ett arbete för att stärka den statliga värdegrunden och främja värdegrundsarbetet och att regeringen hade beslutat om ett uppdrag till Statskontoret om ledarskap. Utskottet ville inte föregripa resultatet av åtgärderna och avstyrkte motionerna.

Vid behandlingen av Justitieombudsmännens ämbetsberättelse anförde utskottet att den grundlagsreglerade skyldighet som åligger dem som utför

offentliga förvaltningsuppgifter att iakttä saktighet och opartiskhet är del av grunderna för vårt statsskick (bet. 2020/21:KU11). Utskottet såg mycket allvarligt på brister i detta avseende. Vidare anförde utskottet att myndigheter, kommuner och regioner i sin roll som arbetsgivare har ett ansvar för att anställda ges den kompetensutveckling och det stöd i övrigt som kan behövas för att utföra sina arbetsuppgifter på ett alltigenom korrekt sätt. För detta krävs goda kunskaper om de grundläggande principer och regelverk som gäller för offentlig förvaltning. Utskottet framhöll även värdet av den statliga värdegrunden, som riktar sig till alla som arbetar i staten.

Utskottets ställningstagande

Värdegrundsdelegationen har haft i uppdrag att verka för att respekten och förståelsen för den statliga värdegrunden upprätthålls på alla nivåer i statsförvaltningen. Tillitsdelegationen, som arbetat för ökad tillit i styrningen av den offentliga sektorn, har tillsatts av regeringen som också har gett Statskontoret i uppgift att främja och samordna arbetet för en god förvaltningskultur. I juni 2020 lämnade Tillitsdelegationen sitt förslag om en gemensam utbildning inom statsförvaltningen till regeringen. Förslaget bereds inom Regeringskansliet. Utskottet ser positivt på de åtgärder som har genomförts och det arbete som pågår och anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motionsyrkandena avstyrks.

Tjänstemannaansvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tjänstemannaansvar.
Jämför reservation 9 (SD) och 10 (C, L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås att man vid översynen av straffansvaret för tjänstefel särskilt ska inkludera myndighetsaktivism. Motionärerna anför att det måste slås fast vad som ska gälla när myndighetsföreträdare uttrycker sig eller agerar i tydlig politisk riktning. Det framstår enligt motionärerna som problematiskt att tjänstemän deltar i politiska uttåg på arbetsplatsen, att höga myndighetschefer uttrycker sig politiskt i sociala medier och att personal i uniform tillåts och uppmuntras att delta i opinionsbildande manifestationer på arbetstid. Liknande yrkanden finns i motion 2020/21:601 av Josef Fransson yrkande 4 och kommittémotion 2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1. Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2019/20:3144 ett tillkännagivande om ett reellt tjänstemannaansvar. I motion 2020/21:3418 av Markus Wiechel m.fl. (SD) finns ett likadant

yrkande. Ann-Christine From Utterstedt (SD) föreslår i motion 2020/21:3152 att det snarast ska införas ett tydligt tjänstemannaansvar enligt riksdagens tillkännagivande.

Kjell-Arne Ottosson (KD) anser i motion 2019/20:696 att frågan om att återinföra tjänstemannaansvaret bör utredas. Motionären anför att politisk aktivism hos myndighetsanställda blivit vanligare under senare år. Det är därför enligt motionären angeläget att återupprätta det oväldiga ämbetsmannaidealet. Ett motsvarande yrkande finns i motion 2020/21:695 av Kjell-Arne Ottosson och Larry Söder (båda KD).

I kommittémotion 2019/20:2060 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6 föreslås en utredning av reglerna om ämbetsansvar och tjänstefel. Motionärerna anför att det finns skäl att utvärdera gällande lagstiftning och utreda huruvida tjänsteansvarsbestämmelserna behöver skärpas.

Även i motionerna 2019/20:2198 av Lars-Arne Staxäng (M) och 2019/20:2233 av Sten Bergheden (M) föreslås att ett utvidgat tjänstemannaansvar ska utredas. I motion 2020/21:1745 av Louise Meijer (M) föreslås ett utvidgat tjänstemannaansvar där ansvar för offentliga medel ingår.

Sten Bergheden (M) föreslår också i motion 2020/21:2270 dels att det skyndsamt ska införas ett tydligt tjänstemannaansvar enligt tillkännagivandet från 2018 (yrkande 1), dels att det ska införas ett nytt och tydligt tjänstemannaansvar senast under 2021 (yrkande 2).

I motion 2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 4 begärs också ett tillkännagivande om tjänstemannaansvar. Motionärerna anför att ett stärkt tjänstemannaansvar kan vara ett sätt att öka förtroendet för myndigheterna men att det samtidigt finns risk att ett utvidgat tjänstemannaansvar leder till att tjänstemän blir överdrivet försiktiga. Vid en utredning bör man enligt motionärerna väga in olika fördelar och nackdelar. Ett motsvarande yrkande finns i motion 2020/21:3175 av Linda Modig m.fl. (C) yrkande 5.

Ämbetsansvarsreformen

De nuvarande bestämmelserna om ansvar för tjänstemän fick sin huvudsakliga utformning 1975 genom den s.k. ämbetsansvarsreformen (prop. 1975:78). Reformen var genomgripande och medförde en betydande avkriminalisering. Före ämbetsansvarsreformen gällde ett långtgående, särskilt straffrättsligt ansvar för offentligt anställda tjänstemän som innebar att de kunde dömas för tjänstefel (att genom försummelse, oförstånd eller oskicklighet åsidosätta vad som åligger tjänstemannen enligt lag, instruktion eller annan författning, särskild föreskrift eller tjänstens beskaffenhet) eller tjänstemissbruk (att som tjänsteman missbruka sin ställning till förfång för det allmänna eller någon enskild). Den som ämbetsansvaret gällde kunde vid sidan av vanliga straff dömas till de särskilda ämbetsstraffen avsättning och suspension (som avskaffades i samband med reformen). Utöver dessa straffrättsliga regler gällde för statstjänstemän bestämmelser om disciplinansvar i den numera upphävda statstjänstemannalagen (1965:274). Enligt denna (19 §) kunde en

tjänsteman åläggas disciplinstraff – varning, löneavdrag, suspension eller, med vissa begränsningar, avsättning – för förseelser enligt en gärningsbeskrivning som i princip var densamma som för tjänstefel. För högre statstjänstemän skulle brott i tjänsten i stället beivras efter åtal (18 §). De kommunalt anställdas disciplinansvar var i huvudsak reglerat i kollektivavtal.

År 1989 genomfördes en ny reform som bl.a. innebar att det straffrättsliga tjänsteansvaret vidgades på så sätt att straff skulle kunna utdömas inte endast för gärningar som innefattade felaktig myndighetsutövning utan även för andra oriktiga handlingar som hade nära anknytning till myndighetsutövning (prop. 1988/89:113). Straffansvar skulle vidare kunna utdömas vid oaktsamhet och inte endast vid grov oaktsamhet eller uppsåt.

Gällande ordning

Tjänstefel m.m.

Enligt 20 kap. 1 § brottsbalken (BrB) ska den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften dömas för tjänstefel till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens befogenheter eller uppgiftens samband med myndighetsutövningen i övrigt eller till andra omständigheter är att anse som ringa, ska inte dömas till ansvar. Straffansvaret utvidgades 1989 (jfr prop. 1988/89:113) till fall där gärningen har begåtts vid myndighetsutövning; tidigare krävdes att den begåtts i myndighetsutövning. Genom ändringen kom tillämpningsområdet, åtminstone i princip, att bli detsamma som enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207).

Frågor om skiljande från tjänsten regleras i lagen (1982:80) om anställningsskydd och lagen (1994:260) om offentlig anställning, förkortad LOA. I LOA finns även bestämmelser om att arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter i anställningen, om felet med hänsyn till samtliga omständigheter inte är ringa, får meddelas disciplinpåföljd för tjänsteförseelse (14 §). Disciplinpåföljder är varningar och löneavdrag (15 §). Den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott ska enligt 22 § LOA anmälas till åtal om misstanken avser bl.a. tjänstefel eller grovt tjänstefel enligt 20 kap. 1 § BrB.

Av 25 § myndighetsförordningen (2007:515) följer att om regeringen har bestämt att det ska finnas en personalansvarsnämnd vid myndigheten ska nämnden pröva frågor om skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden (när anställningen inte är en provanställning), disciplinansvar, åtalsanmälan samt avstängning.

Myndigheternas personalansvarsnämnder har enligt budgetpropositionen för 2018 viktiga funktioner när det gäller att upprätthålla allmänhetens förtroende för statlig förvaltning och tillgodose arbetstagarnas intresse av en korrekt handläggning av de enskilda ärendena. De statliga myndigheterna hanterade 298 personalansvarsärenden 2016, vilket var 26 fler än 2015 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 2 s. 118).

Statens ansvarsnämnd prövar frågor om disciplinansvar, åtalsanmälningar, avskedanden, avstängningar och läkarundersökningar med tvång när det gäller statligt anställda i högre befattningar. Till denna krets hör bl.a. myndighetschefer, domare, åklagare och professorer.

Statens ansvarsnämnd tar endast upp ärenden på anmälan av anställningsmyndigheten, Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern. Anmälningar från allmänheten tas däremot inte upp och leder alltså inte till några åtgärder från ansvarsnämndens sida.

Tryck- och yttrandefrihet

Enligt 2 kap. 1 § 1 regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet. Denna den enskildes frihet kan enligt 2 kap. 20 § regeringsformen inte inskränkas annat än under vissa särskilt angivna förutsättningar och då i enlighet med lag.

Av 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen (TF) framgår att det står var och en fritt att lämna uppgifter och underrättelser i vilket ämne som helst till bl.a. författare och nyhetsbyråer för offentliggörande i tidningar och andra tryckta skrifter om inte något annat är föreskrivet i TF (meddelarfrihet). Motsvarande bestämmelse finns i 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

I 3 kap. 4 § andra stycket TF respektive 2 kap. 4 § tredje stycket YGL är det uttryckligen föreskrivet att en myndighet eller ett allmänt organ inte får ingripa mot någon för att han eller hon i en tryckt skrift har brukat sin tryckfrihet eller medverkat till ett sådant bruk respektive i ett radioprogram eller en teknisk upptagning har brukat sin yttrandefrihet. Uppsåttligt ingripande i strid med bestämmelserna är numera också straffsanktionerat direkt genom bestämmelsen i 3 kap. 5 § tredje stycket TF respektive 2 kap. 5 § tredje stycket YGL, om den som brukat sin rätt drabbas av avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller en liknande åtgärd.

För kommunala bolag har i 13 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, gjorts hänvisningar till bestämmelserna i TF och YGL om repressalieförbudet. I 14 kap. 1 § OSL har också införts en bestämmelse om straff för överträdelse av repressalieförbudet som motsvarar vad som gäller enligt TF och YGL.

Repressalieförbudet innebär att i princip varje åtgärd som medför negativa konsekvenser för en offentligt anställd person och som grundar sig på dennes medverkan i en tryckt skrift i princip är otillåten. Myndigheter och chefer hos myndigheter får således inte vidta några tjänsteåtgärder som är negativa för en enskild på grund av den enskildes bruk av tryck- eller meddelarfriheten.

Riksdagens ombudsmän (JO) har uttalat att bestämmelsen i 2 kap. 1 § 1 RF innebär att motsvarande grundsyn måste gälla då den enskilde gjort bruk av sin yttrandefrihet i andra former än de som upptas i TF eller YGL. Det finns alltså inom RF:s ram ett skydd mot repressalieåtgärder även när TF eller YGL inte kan tillämpas (2010/11:JO1 s. 609).

Vidare uttalade JO att innebörden av att yttrande- och åsiktsfrihet råder är bl.a. att det allmänna som arbetsgivare inte får lägga sig i vilka åsikter de anställda har eller hur de brukar sin yttrandefrihet. En offentlig arbetsgivare kan därmed inte kräva av sina anställda att de utanför tjänsten avhåller sig från att ge uttryck för en viss typ av värderingar. Det gäller även när dessa kan synas helt avvika från det arbetsgivaren står för. Eventuella anspråk från en myndighet på att dess anställda som privatpersoner ska omfatta en viss värdegrund strider mot grundlagens krav på respekt för den enskildes yttrande- och åsiktsfrihet. Förtroendet för myndigheterna upprätthålls inte genom tillsyn över de anställdas åsikter utan genom att verksamheten utövas under lagarna och kontrolleras rättsligt.

JO anförde också att en tjänstemans åsikter – även offentligen uttalade – därför i princip är en privatsak. Det allmännas befattningshavare förutsätts vara objektiva och får inte låta sig påverkas av ovidkommande hänsyn, såsom personliga åsikter, oavsett vilka åsikter det rör sig om. Det är ett krav som ytterst följer av 1 kap. 9 § RF, som föreskriver att de som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet. Skulle det i ett enskilt fall visa sig att en tjänsteman inte levt upp till detta krav kan arbetsgivaren självfallet vidta åtgärder. Men grunden för dessa är i så fall det i sammanhanget självständiga förhållandet att den anställde inte fullgjort sina åligganden på ett korrekt sätt. Det rör sig därmed inte om ett ingripande som är påkallat av den anställdes yttranden eller åsikter, som ska hållas utanför bedömningen, utan om att korrigera en felaktig tjänsteutövning.

JO uttalade även att principen att en tjänstemans offentligt uttalade åsikter är en privatsak dock inte torde kunna upprätthållas fullständigt undantagslöst. Man måste räkna med att exempelvis en beslutsfattare, vars personliga åsikter tilldragit sig uppmärksamhet, i allmänhetens ögon kan framstå som mindre lämpad att handlägga vissa typer av ärenden och att detta någon gång kan ge en myndighet rätt att vidta åtgärder. Det handlar då om att förebygga förtroendeskador av ungefär samma slag som de som riskerar att uppkomma vid jävsförhållanden.

Utredning om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor

Regeringen gav den 14 maj 2020 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga och ta ställning till om det straffrättsliga ansvaret för tjänstefel bör utvidgas och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2020:54).

Utredningen tillsattes bl.a. mot bakgrund av ett tillkännagivande som riksdagen gjorde på förslag från konstitutionsutskottet, se nedan.

I direktiven anförts att allmänheten har ett berättigat krav på att statlig och kommunal verksamhet bedrivs på ett ansvarsfullt och korrekt sätt. För att allmänheten ska ha ett högt förtroende för den offentliga verksamheten är det nödvändigt att det finns ett effektivt system för ansvarsutkrävande när det

begås felaktigheter. Ett effektivt system för ansvarsutkrävande stärker också medborgarnas rättssäkerhet. Mot denna bakgrund är det viktigt att straffansvaret för tjänstefel är ändamålsenligt utformat.

Vidare anføres i direktiven att frågan om tjänstemannaansvaret varit föremål för omfattande diskussion sedan såväl 1975 års reform som 1989 års reform. Det har bl.a. ifrågasatts om avkriminaliseringen som blev följden av 1975 års reform gick för långt och om det straffrättsliga ansvaret på nytt borde utökas.

Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 12 november 2021.

Tidigare behandling

Våren 2018 föreslog utskottet att riksdagen skulle lämna ett tillkännagivande till regeringen om ett modernare och tydligare tjänstemannaansvar genom ett utvidgat straffansvar för tjänstefel. Sverigedemokraterna lämnade ett särskilt yttrande. Riksdagen beslutade enligt utskottets förslag (bet. 2017/18:KU37, rskr. 2017/18:229–230).

Utskottet anförde följande:

1975 års ämbetsansvarsreform var genomgripande och medförde en betydande avkriminalisering av fel och försummelser i den offentliga verksamheten. Frågan om utformningen av det straffrättsliga ansvaret för offentliga tjänstemän har alltsedan dess varit föremål för diskussion. Det har bl.a. hävdats att avkriminaliseringen gick för långt och att det straffrättsliga ansvaret borde utökas.

Ett utökat straffansvar för tjänstefel skulle enligt utskottets mening stärka skyddet för medborgarnas rättssäkerhet och öka förtroendet för den offentliga verksamheten. Det skulle också stärka tjänstemännens position mot otilförliga politiska påtryckningar och därigenom bidra till att säkerställa förvaltningens självständighet. Utskottet anser mot den bakgrunden att en översyn av lagstiftningen om tjänstefel bör göras med inriktningen att det straffbara området ska utvidgas. Det innebär inte att utskottet förespråkar en återgång till de bestämmelser som gällde före ämbetsansvarsreformen. Lagstiftningen bör i stället anpassas till dagens förhållanden och ge ett modernt och tydligt straffrättsligt skydd för den offentliga verksamheten och medborgarnas rättssäkerhet. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2017/18:3119.

I den mån övriga motionsyrkanden sammanfaller med det utskottet har anfört kan de anses tillgodosedda, och riksdagen bör därför delvis bifalla dessa i de här aktuella delarna.

Våren 2019 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om tjänstemannaansvar (bet. 2018/19:KU28). Utskottet noterade att riksdagen våren 2018 hade riktat ett tillkännagivande till regeringen om ett modernare och tydligare tjänstemannaansvar genom ett utvidgat straffansvar för tjänstefel. Utskottet ansåg att det inte fanns skäl att föreslå något ytterligare tillkännagivande i frågan. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen i maj 2020 gav en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga och ta ställning till om det straffrättsliga ansvaret för tjänstefel bör utvidgas och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionsyrkandena.

En översyn av förvaltningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av förvaltningslagen.

Jämför reservation 11 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5 föreslås en förnyad översyn av förvaltningslagen. Motionärerna anför att det i den nya förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om att en enskild part skriftligen får begära att myndigheten avgör ett ärende som denne har inlett om inte ärendet har avgjorts i första instans senast inom sex månader. Myndigheten ska då inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut att avslå en begäran om att ärendet ska avgöras får överklagas. Dessa bestämmelser har enligt motionärerna skapat fördröjning av handläggningen av ärenden vid Migrationsverket. Vidare anser motionärerna att det var fel att ta bort begreppet myndighetsutövning i förvaltningslagen. Ett motsvarande förslag finns i kommittémotion 2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5.

En ny förvaltningslag

Förvaltningslagen (2017:900) trädde i kraft den 1 juli 2018. Genom lagen upphävdes 1986 års förvaltningslag.

Syftet med den nya lagen var att genom enklare och modernare regler för förvaltningsmyndigheternas arbete stärka rättssäkerheten för de enskilda medborgarna. Genom den nya lagen skulle förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna regleras mer heltäckande än tidigare. Vissa allmänna förvaltningsrättsliga principer som hade utvecklats i praxis anges i uttryckliga bestämmelser.

Lagen innehåller också ett nytt rättsmedel mot långsam handläggning. I 11 § förvaltningslagen anges att om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som har inlett av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen. Om ett ärende som har

inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans senast inom sex månader, får parten enligt 12 § skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett beslut att avslå en begäran om att ärendet ska avgöras får överklagas till den domstol eller förvaltningsmyndighet som är behörig att pröva ett överklagande av avgörandet i ärendet.

Vid behandlingen av regeringens förslag till en ny förvaltningslag välkomnade konstitutionsutskottet förslaget och delade bedömningen i propositionen att reglerna för förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna borde reformeras och moderniseras för att ytterligare stärka enskildas rättssäkerhet (bet. 2017/18:KU2). Utskottet ansåg att förslagen i propositionen var väl avvägda och tillstyrkte regeringens förslag till en ny förvaltningslag. Utskottet avstyrkte samtidigt ett motionsyrkande om att en bestämmelse i lagen om hur ankomstdagen för handlingar bestäms skulle ha en delvis annan lydelse. Sverigedemokraterna reserverade sig till förmån för motionen.

I samband med beredningen av propositionen om en ny förvaltningslag behandlade utskottet även ett motionsyrkande om ett tillkännagivande om att begreppet myndighetsutövning alltjämt skulle vara en del av förvaltningslagens materiella innehåll (bet. 2017/18:KU2). Utskottet avstyrkte yrkandet och ansåg att de processuella rättssäkerhetsgarantierna som huvudregel ska gälla i alla ärenden och inte bara i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild. Om innebörden av begreppet myndighetsutövning utvecklades och precisades i en ny förvaltningslag fanns det enligt utskottet också en uppenbar risk att begreppet kunde komma att tolkas och tillämpas olika på skilda rättsområden. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Tidigare behandling

Våren 2018 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en översyn av den nya förvaltningslagen (bet. 2017/18:KU37). Utskottet anförde att förvaltningslagen nyligen hade setts över och att den nya lagen skulle träda i kraft den 1 juli 2018. Utskottet var inte berett att förespråka någon ny översyn av lagen. Sverigedemokraterna reserverade sig.

Även våren 2019 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en översyn av förvaltningslagen (bet. 2018/19:KU28). Utskottet noterade att den nya förvaltningslagen trädde i kraft den 1 juli 2018. Utskottet såg inte skäl att förespråka en ny översyn av lagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl för riksdagen att ta ett sådant initiativ att se över förvaltningslagen i vissa delar som föreslås. Motionsyrkandena avstyrks.

En medborgarombudsman

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en medborgarombudsman.

Motionen

Hampus Hagman (KD) föreslår i motion 2019/20:1723 att man ska utreda om det bör tillsättas en medborgarombudsman för att stärka enskilda personers och näringsidkares ställning gentemot staten och kommunerna. Motionären anför att det är en viktig principfråga att det råder balans i relationen mellan staten och enskilda personer och näringsidkare. Motionären menar att det finns en obalans bl.a. i ärenden om bygglov, i lotsverksamheten och vid uttagandet av påminnelseavgifter för trängselskatt. Ett annat exempel på områden där det finns en obalans är enligt motionären kommunernas verksamhet med inspektioner. Mot den bakgrunden anser motionären att det behövs en medborgarombudsman som ska ha som uppgift att inspektera staten och kommunerna och uppmärksamma var det krävs förändringar för att stärka den enskildes rätt.

Överklagande

Av 40 § förvaltningslagen framgår att beslut av myndigheter överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut får enligt 41 § överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Enligt 42 § får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

I förarbetena anges att överklagandeinstitutet är av grundläggande betydelse för den enskildes rättsskydd (prop. 2016/17:180 s. 252).

Tillsyn

Den offentliga tillsynen är viktig för att stärka efterlevnaden av de föreskrifter som bl.a. riksdagen och regeringen har beslutat (skr. 2009/10:79 s. 5). Den bidrar till att upprätthålla grundläggande värden i samhället såsom rättssäkerhet, effektivitet och demokrati. Medborgarna ska genom tillsynen vara förvissade om att deras intressen tas till vara.

Statskontoret gjorde under 2020 en studie för att bl.a. fördjupa kunskapen om tillsyn som förvaltningspolitiskt instrument (På väg mot en bättre tillsyn? En studie av den statliga tillsynens utveckling). I rapporten anförts bl.a. att tillsyn är en verksamhet som ytterst sker på medborgarnas uppdrag och som syftar till att tillgodose de krav som medborgare kan ställa utifrån vad lagen säger (s. 70). Tillsynen ska emellertid inte bara bidra till att medborgarnas gemensamma intressen skyddas och att ansvar utkrävs om nödvändigt.

Tillsynen ger också insyn i offentlig verksamhet. Detta är inte minst viktigt för verksamheter som bedrivs i konkurrens på en marknad.

Riksdagens ombudsmän (JO)

Riksdagens ombudsmän (JO) är en del av riksdagens kontrollmakt. JO har till uppgift att på riksdagens vägnar utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar (13 kap. 6 § regeringsformen). Tillsynen omfattar såväl domstolar och andra myndigheter som de anställda befattningshavarna. JO:s tillsyn är extraordinär till sin karaktär och kompletterar den ordinarie offentliga tillsynen.

Utgångspunkten för JO:s verksamhet är den enskildes intresse av att bli föremål för en lagenlig och även i övrigt korrekt behandling från myndigheternas sida. JO-ämbetet är en del av det konstitutionella skyddet för den enskildes grundläggande fri- och rättigheter.

Enligt 2 § lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän står under ombudsmännens tillsyn

1. statliga och kommunala myndigheter
2. tjänstemän och andra befattningshavare vid dessa myndigheter
3. annan som innehar tjänst eller uppdrag, varmed följer myndighetsutövning, såvitt avser denna hans verksamhet
4. tjänstemän och uppdragstagare i statliga affärsverk, när de för verkens räkning fullgör uppdrag i sådana aktiebolag där staten genom verken utövar ett bestämmande inflytande.

Ombudsmännens tillsyn bedrivs enligt 5 § genom prövning av klagomål från allmänheten samt genom inspektioner och andra undersökningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att både rätten att överklaga förvaltningsbeslut och den offentliga tillsynen bidrar till att upprätthålla den enskildes rättsskydd och rättssäkerheten. Därutöver finns JO:s tillsyn. Utskottet finner inte skäl för riksdagen att ta ett sådant initiativ som föreslås och avstyrker motionsyrkandet.

Reglering av språktolkar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglering av språktolkar.
Jämför reservation 12 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) föreslås att barntolkning förbjuds (yrkande 38) och att det införs en statlig auktorisation och utbildning av samt ett register för tolkar som har offentliga uppdrag (yrkande 39). Motionärerna anför att merparten av de tolkar som är verksamma i dag saknar formell tolkutbildning. Staten bör enligt motionärerna utbilda färre tolkar, men dessa ska hålla en högre kvalitet och auktoriseras. De ska även registerföras av en sammanhållande aktör. Vidare anför motionärerna att barntolkning innebär ett för stort ansvar för barnen. Det är heller inte bra att barn genom tolkning får reda på saker om sina föräldrar som inte är lämpligt för deras ålder och i den beroendeställning som barnen kan befinna sig i.

Utredning

En särskild utredare har gjort en översyn av samhällets behov av och tillgång till tolkar samt den offentliga sektorns användning av tolkar (dir. 2017:104). Utredaren lämnade betänkandet Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talande språk (SOU 2018:83) i december 2018.

Utredningen föreslår bl.a. att staten och den offentliga sektorn i huvudsak ska nyttja tjänster från tolkar som är auktoriserade eller har registrerats med godkänd utbildning. Det kan även gälla tolkar vars kompetens blivit validerad. Från 2024 ska det enligt utredningens förslag inte längre vara möjligt att arbeta som tolk inom staten om man saknar både utbildning och auktorisation, annat än i undantagsfall.

Utredningen föreslår också ett förbud mot att använda barn som tolkar och att detta tas in i förvaltningslagen, rättegångsbalken och förvaltningsprocesslagen.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

En särskild utredare har lämnat förslag om auktorisation av tolkar och förbud mot att använda barn som tolkar. Utskottet anser att den fortsatta beredningen av utredarens förslag inte bör föregripas och avstycker motionsyrkandena.

Ett nationellt säkerhetsråd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett nationellt säkerhetsråd.
Jämför reservation 13 (C).

Motionerna

I motion 2019/20:2110 av Maria Nilsson (L) begärs ett tillkännagivande om att inrätta ett nationellt säkerhetsråd. Motionären anför att ansvaret för den nationella säkerheten bör ligga hos statsministern och inte som i dag utspritt på olika departement. Enligt motionären har flera länder, bl.a. Storbritannien, ett nationellt säkerhetsråd. Att inrätta ett sådant kan enligt motionären sägas ligga inom ramen för återuppbyggnaden av totalförsvaret.

Daniel Bäckström m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2944 yrkande 8 ett tillkännagivande om att inrätta ett nationellt säkerhetsråd under Statsrådsberedningen. Motionärerna anför att Tsunamikommissionen föreslog att Regeringskansliets krishanteringsorganisation skulle inrättas under Statsrådsberedningen. Vidare anför motionärerna att tsunamikommissionen påpekade att just närheten till statsministern är av stor vikt för att ge krisledningen auktoritet i relationen till fackdepartementen (se SOU 2005:104 s. 26).

Gällande ordning

För att bereda regeringsärenden och för att biträda regeringen och statsråden i deras verksamhet i övrigt ska det finnas ett regeringskansli enligt 7 kap. 1 § regeringsformen. I detta ingår departement för olika verksamhetsgrenar. Regeringen fördelar ärendena mellan departementen. Statsministern utser chefer för departementen bland statsråden.

Bestämmelser om Regeringskansliets organisation finns i förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet.

Justitiedepartementet ansvarar för bl.a. samordning av samhällets krisberedskap inklusive civilt försvar, i den mån sådana ärenden inte rör försvarets militära förmåga, och informationssäkerhet, i den mån sådana ärenden inte hör till något annat departement.

Vidare finns vid Justitiedepartementet enligt instruktionen en särskild chefstjänsteman för krishantering (11 b §). Under chefstjänstemannen finns ett kansli för krishantering. Den särskilda chefstjänstemannen för krishantering ansvarar för utveckling, samordning och uppföljning av krishanteringen i Regeringskansliet samt nödvändiga förberedelser för detta (11 c §). Chefstjänstemannen får i det syftet ge ut riktlinjer och annat material. För krishantering finns det en grupp för strategisk samordning (11 d §). Gruppen består av statssekreterare i de departement vars verksamhetsområden berörs

av en allvarlig händelse eller en uppkommen situation. Gruppen leds av en statssekreterare i Justitiedepartementet, som vid förhinder får utse en annan statssekreterare att leda gruppen. Med statssekreterare avses även kabinettssekreteraren.

I Statsrådsberedningen finns ett säkerhetspolitiskt råd för utbyte av information om säkerhetspolitiska frågor (11 g §). Statsministern leder rådets möten.

På regeringens webbplats anges att ett krishanteringsråd inrättades av regeringen i december 2008 och att detta leds av inrikesministerns statssekreterare. I rådet ingår normalt rikspolischefen, säkerhetspolischefen, överbefälhavaren samt generaldirektörerna för Affärsverket svenska kraftnät, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen, Socialstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten. I rådet ingår även en landshövding som företräder länsstyrelserna. Vid krishanteringsrådets möten träffas Regeringskansliet och rådets ledamöter för information och diskussion. Under normala förhållanden sammanträder rådet två gånger per år för allmän orientering om arbetet inom krisberedskapsområdet. Rådet kan också sammankallas för informationsutbyte mellan Regeringskansliet och myndigheter under allvarliga händelser och kriser.

Coronakommissionen

Regeringen beslutade den 30 juni 2020 att tillsätta en kommitté i form av en kommission med uppdrag att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter (dir. 2020:74). Kommissionen ska bl.a. utvärdera hur krisorganisationen inom Regeringskansliet, berörda förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner har fungerat under pandemin.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2022.

Tidigare behandling

Våren 2019 behandlade utskottet motionsyrkanden om att inrätta ett nationellt säkerhetsråd (bet. 2018/19:KU28).

Utskottet föreslog att riksdagen skulle ställa sig bakom det som utskottet anförde om en översyn av den centrala krisledningsorganisationen med inriktningen att inrätta ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen och tillkännage detta för regeringen.

I sitt ställningstagande anförde utskottet följande:

Ledningen av Sveriges krishantering måste organiseras så att den speglar dagens komplexa hotbild och risker.

I Sverige baseras krisberedskapen på ansvarsprincipen, dvs. den myndighet som har ansvaret för en verksamhet under normala förhållanden har det även under en kris. 2005 års katastrofkommission pekade på vissa svagheter hos ansvarsprincipen (SOU 2015:104). Det

handlade exempelvis om att signalerna från en myndighet som inte förmår lösa en kris på egen hand fördröjs. Kommissionen ansåg också att närhet till statsministern är av stor vikt för att ge krisledningen auktoritet i förhållande till fackdepartementen.

Mot den bakgrunden anser utskottet att regeringen bör göra en översyn av den centrala krisledningsorganisationen med inriktningen att skapa ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen. På så sätt skulle krisledningen få en tydligare ställning högt upp i hierarkin. Just närheten till statsministern är av stor vikt för att ge krisledningen auktoritet i relationen till fackdepartementen. Det nya nationella säkerhetsrådet bör därför ledas av statsministern och utgöra knutpunkten i den centrala krisledningsorganisationen. Rådet bör arbeta med frågor som rör rikets säkerhet i bred bemärkelse och fånga upp och bereda strategiska säkerhetsfrågor som inte har en naturlig hemvist i ett enskilt fackdepartement.

Utskottet har tidigare uttalat att riksdagen inte har till uppgift att fatta beslut i frågor som rör Regeringskansliets organisation. Utskottet anser emellertid att frågan om utformningen av den centrala krisorganisationen inte är begränsad till hur Regeringskansliet bör vara organiserat utan gäller hanteringen av nationell krisledning i vidare mening.

Sammantaget finner utskottet att riksdagen bör tillkänna för regeringen vad utskottet anför om en översyn av den centrala krisledningsorganisationen med inriktningen att inrätta ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen. Därmed tillstyrker utskottet motionsyrkandena.

Ledamöterna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverade sig.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2018/19:214).

I Regeringens skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anges att frågan analyseras inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen tillkännagav för regeringen våren 2019 att det borde göras en översyn av den centrala krisledningsorganisationen med inriktningen att inrätta ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen. Utskottet noterar också att coronakommissionen bl.a. ska utvärdera hur krisorganisationen har fungerat under pandemin. Mot den bakgrunden finner inte utskottet skäl för riksdagen att nu besluta något ytterligare tillkännagivande till regeringen om ett nationellt säkerhetsråd. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Lättläst svenska

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lättläst svenska.

Motionen

Per Lodenius och Ulrika Heie (båda C) föreslår i motionerna 2019/20:1617 och 2020/21:463 att reglerna om lättläst text stärks och förtydligas. Man bör alltid kunna få offentliga handlingar liksom annan information från stat, region och kommun på lättläst svenska, anser motionärerna.

Gällande ordning

Enligt 11 § språklagen (2009:600) ska språket i offentlig verksamhet vara vårdat, enkelt och begripligt. I förarbetena till bestämmelsen anges att innebörden av att språket ska vara vårdat är att det ska följa gängse språknormer (prop. 2008/09:153 s. 32). Att språket ska vara enkelt innebär att det ska ligga relativt nära talspråket, och att språket ska vara begripligt innebär att det ska vara anpassat så att mottagaren bör kunna förstå. Av förarbetena framgår vidare att det är angeläget att samhällsinformationen utformas med tanke på att många människor har läs- och skrivsvårigheter och att detta också får anses ligga i uttrycken enkelt och begripligt.

Tidigare och pågående arbete

Regeringen beslutade i oktober 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av statens insatser på området lättläst (dir. 2012:109). Syftet med översynen var att ge ett beslutsunderlag till regeringen för eventuella reformer och prioriteringar. Frågan om lättläst samhällsinformation ingick inte i översynen, men utredningen konstaterade att ett tydligare uppdrag och skarpare tillsyn av tillgängligheten av myndigheters samhällsinformation på lättläst är ett område som bör ingå i statens uppgift (SOU 2013:58).

Myndigheten för tillgängliga medier har i uppdrag att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om lättläst information på myndigheters webbplatser (se bl.a. bet. 2009/10:KU29 s. 6 f., bet. 2010/11:KU23 s. 38 f. och bet. 2015/16:KU17 s. 19 f.). Våren 2016 ansåg utskottet att det saknades skäl att tillstyrka yrkandena med hänvisning till de krav som redan ställs på offentlig verksamhet och statliga myndigheter i språklagen (bet. 2015/16:KU17 s. 23).

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare anser utskottet att det saknas skäl att tillstyrka motionsyrkandena mot bakgrund av de krav som redan i dag ställs på offentlig

verksamhet samt det arbete Myndigheten för tillgängliga medier utför. Motionsyrkandena avstyrks.

Legalitetsprincipen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om legalitetsprincipen.

Motionerna

John Widegren (M) begär i motionerna 2019/20:2284 och 2020/21:961 yrkande 1 ett tillkännagivande om att regleringsbrev till myndigheter ska utformas så att det tydligt framgår att det är rättsordningen som gäller. Motionären anför att myndigheternas riktlinjer och interna mål inte är en del av rättsordningen och därför inte kan ligga till grund för myndighetsutövning.

I motion 2020/21:962 av John Widegren (M) begärs ett tillkännagivande om att regleringsbrev utformas så att tillämpningen av förvaltningslagen (2017:900) prioriteras. Motionären anför att rättssäkerhet, legalitet, objektivitet, proportionalitet och service betonas i förvaltningslagen.

Gällande ordning

Regeringsformen

Den offentliga makten utövas enligt 1 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen under lagarna. Här slås fast principen om all maktutövnings lagbundenhet, legalitetsprincipen. Den gäller inte bara domstolar och förvaltningsmyndigheter utan även regeringen och riksdagen (se Holmberg m.fl. Grundlagarna, 3 uppl., 2012, s. 59).

Av 12 kap. 1 § regeringsformen framgår att under regeringen lyder statliga förvaltningsmyndigheter som inte är myndigheter under riksdagen. Förvaltningsmyndigheterna står alltså till regeringens förfogande som organ vid styrandet av riket. Regeringen styr myndigheterna bl.a. genom instruktioner, regleringsbrev och särskilda regeringsbeslut. Av 12 kap. 1 § regeringsformen följer att myndigheterna i princip är skyldiga att följa de föreskrifter av allmän natur och de direktiv för särskilda fall som regeringen meddelar (prop. 1973:90 s. 397). Regeringens rätt att meddela direktiv till myndigheterna begränsas av regeringsformen i två avseenden. För det första följer en begränsning av legalitetsprincipen, dvs. principen om den offentliga maktens lagbundenhet (1 kap. 1 § regeringsformen) enligt vilken alla samhällsorgan, inklusive regeringen, är bundna av gällande rätt. Regeringen får således inte utfärda direktiv till myndigheterna i strid med gällande rätt. För det andra följer en begränsning av 12 kap. 2 § regeringsformen som föreskriver att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns

beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag. Avsikten med dessa begränsningar av regeringens rätt att meddela direktiv till myndigheterna är att garantera den enskildes rättssäkerhet (prop. 1973:90 s. 397 f.).

Förvaltningslagen

I 5 § förvaltningslagen (2017:900) anges att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. I sin verksamhet ska myndigheten vara saklig och opartisk. Myndigheten får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot.

I förarbetena anges att legalitets-, objektivitets- och proportionalitetsprinciperna ska komma till uttryck i förvaltningslagen (prop. 2016/17:180 s. 57). Vidare anges att bestämmelsen i 5 § innebär att det måste finnas någon form av normmässig förankring för all typ av verksamhet som en myndighet bedriver (s. 289). Exempel på sådant författningsstöd kan vara de allmänna bestämmelserna i lagen eller detaljerad reglering i tillämplig speciallagstiftning. Det kan också vara fråga om allmänna eller särskilda bestämmelser i myndighetens instruktion eller myndighetsförordningen eller i någon annan förordning som regeringen har beslutat. Så kan t.ex. vara fallet i fråga om befogenheten för en myndighet att ingå civilrättsliga avtal eller annars uppträda som privaträttsligt subjekt. Legalitetskravet kan även vara uppfyllt genom ett förvaltningsbeslut, exempelvis om åtgärden har stöd i myndighetens regleringsbrev. Vidare anges i propositionen att bestämmelsen inte innebär att varje enskild åtgärd som en myndighet vidtar måste ha uttryckligt stöd i en viss lagbestämmelse eller i andra föreskrifter som har meddelats i enlighet med 8 kap. regeringsformen.

Regleringsbrev

I regleringsbreven finns vanligen en verksamhetsdel och en finansieringsdel. Utgångspunkten är att myndighetens huvudsakliga uppdrag regleras i instruktionen. I verksamhetsdelen kan regeringen vid behov precisera styrningen i form av mål, återrapporteringskrav och eventuella särskilda uppdrag för myndigheten. Innehållet i ett regleringsbrev ska vara kortfattat och ligga inom ramen för myndighetens uppdrag och de beslut som fattats av riksdagen.

Konstitutionsutskottet har uttalat att regeringen vid utfärdandet av regleringsbrev måste förvissa sig om att det är möjligt för myndigheten i fråga att uppnå de mål och uppdrag som anges i ett regleringsbrev och samtidigt följa gällande rätt (bet. 2017/18:KU20 s. 239).

Utskottets ställningstagande

Enligt regeringsformen utövas den offentliga makten under lagarna. Av förvaltningslagen framgår att legalitets-, objektivitets- och proportionalitetsprinciperna ska beaktas av förvaltningsmyndigheterna. Utskottet finner inte skäl för riksdagen att ta några initiativ i frågan. Motionsyrkandena avstyrks.

Demokratisk delaktighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om demokratisk delaktighet.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om demokratisk delaktighet. Motionärerna anför att demokratin bygger på delaktighet, och alla ska ha möjlighet att ta del av och delta i de demokratiska processerna. Myndigheternas arbete för att bl.a. öka möjligheten till demokratisk delaktighet för personer med funktionsnedsättning behöver stärkas, anser motionärerna.

Även i motion 2020/21:3175 av Linda Modig m.fl. (C) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om demokratisk delaktighet. Motionärerna anför att en livskraftig och stark demokrati förutsätter allmänhetens delaktighet på många olika sätt och i många olika former, och alla måste ha faktiska möjligheter att delta i de demokratiska processerna. Vidare anför motionärerna att framförallt myndigheternas arbete för att öka möjligheten till demokratisk delaktighet för personer med funktionsnedsättning bör stärkas.

Målet för demokratipolitiken och funktionshinderspolitiken

Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika (prop. 2017/18:1 utg.omr. 1, bet. 2017/18:KU1, rskr. 2017/18:74).

Även för funktionshinderspolitiken finns mål. Målet för personer med funktionsnedsättning är att med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas (prop. 2016/17:188, bet. 2017/18:SoU5, rskr. 2017/18:86).

2014 års demokratiutredning

Uppdraget för 2014 års demokratiutredning var att utreda hur engagemanget inom den representativa demokratin kan öka och breddas och hur individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen kan stärkas. Utredningen lämnade i januari 2016 betänkandet Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5).

Utredningen anförde att personer med funktionsnedsättningar var något mindre delaktiga i demokratin än den övriga befolkningen. Detta avspeglar sig i valdeltagandet och i representationen i de politiska församlingarna. Bristande tillgänglighet av olika slag är fortfarande ett hinder för att kunna delta fullt ut i samhället. Tillgängligheten till möteslokaler för fullmäktigesammanträdena har förbättrats, men är alljämt otillfredsställande när det kommer till lokaler för nämnd- och i synnerhet partimöten. Det är därför viktigt att tillgänglighetsarbetet fortsätter och att kommunen eller landstinget (numera regionen) tillhandahåller tillgänglighetsanpassade lokaler också för nämnd- och partigruppsmöten och i större utsträckning än i dag möjliggör för beslutsfattande på distans i fullmäktige och nämnder.

2020 års valutredning

I januari 2021 lämnade 2020 års valutredning delbetänkandet Förstärkt skydd för väljarna vid röstmottagningen (SOU 2021:7).

Utredningen skulle bl.a. föreslå åtgärder som kan förbättra möjligheten för väljargrupper med svårighet att med nuvarande röstningsförfarande utnyttja sin rösträtt.

I delbetänkandet anføres bl.a. att enligt den nuvarande ordningen i 7 kap. 3 § andra stycket vallagen har väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster rätt att få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne.

Utredningen föreslår att en sådan väljare också får anlita ytterligare en person som hjälper honom eller henne. Förslaget innebär att en röstmottagare alltid ska vara närvarande när en enskild person hjälper väljaren att rösta. Härigenom stärks väljarens skydd mot otillbörlig påverkan. För att även stärka skyddet för valhemligheten i dessa fall föreslår utredningen att det i vallagen införs en uttrycklig tystnadsplikt för enskild som hjälper en väljare att rösta.

Budgetpropositionen för 2021

I budgetpropositionen för 2021 anføres att valdeltagandet i riksdagsvalet 2018 var 84 procent bland personer med funktionsnedsättning jämfört med 91 procent i den övriga befolkning (prop. 2021/21:1 utg.omr. 9 s. 121).

Vidare anføres i budgetpropositionen för 2021 att valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2019 bland personer med funktionsnedsättning var

lägre än bland den övriga befolkningen med en skillnad på 6 procentenheter (prop. 2020/21:1 utg.omr. 1 s. 266).

Vidare anförs att det har genomförts flera insatser i regeringens arbete för ett högt och mer jämlikt valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2019. Utgångspunkten i arbetet har varit att öka medvetenheten om rösträttens betydelse och intresset för deltagande i valet 2019. Insatserna har främst riktats mot grupper av röstberättigade med lågt deltagande i tidigare val såsom unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning samt boende i områden med socioekonomiska utmaningar.

I budgetpropositionen för 2021 anförs också att regeringen kommer att fortsätta arbetet för en mer effektiv, systematisk och långsiktig hållbar funktionshinderspolitik i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9 s. 123). De mål som har beslutats inom ramen för Agenda 2030, vilka bl.a. syftar till att förverkliga mänskliga rättigheter för alla, utgör en viktig del i arbetet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att det är viktigt att åtgärder vidtas för att den demokratiska delaktigheten ska bli så stor som möjligt. Alla ska ha möjlighet att delta i de demokratiska processerna. Utskottet noterar att det finns fastställda mål för demokratipolitiken och funktionshinderspolitiken. Vidare noterar utskottet att det pågår arbete för att bl.a. förbättra möjligheterna för väljargrupper med svårigheter att med nuvarande röstningsförfarande utnyttja sin rösträtt. Utskottet finner inte skäl för riksdagen att ta några initiativ i frågan. Motionsyrkandena avstyrks.

Tillsättning av myndighetschefer, landshövdingar och ambassadörer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillsättning av myndighetschefer, landshövdingar och ambassadörer.

Motionen

I motion 2020/21:601 av Josef Fransson (SD) begärs dels ett tillkännagivande om att reglera tillsättningen av myndighetschefer och landshövdingar (yrkande 17), dels ett tillkännagivande om att reglera tillsättningen av ambassadörer (yrkande 18). Motionären anför att tillsättningsprocessen för myndighetschefer och ambassadörer bör bli transparent och meritbaserad. Utnämningmakten bör enligt motionären flyttas till riksdagen. Vidare anser motionären att det ska vara ett krav att man arbetat med diplomati i ett antal år innan man kan bli aktuell som ambassadör.

Gällande ordning

Arbetstagare vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen anställs av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer enligt 12 kap. 5 § första stycket regeringsformen. Av 12 kap. 5 § andra stycket regeringsformen framgår att det vid beslut om statliga anställningar vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen ska fästas avseende endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Enligt förarbetena (prop. 1973:90 s. 405 f.) är bestämmelsen ett uttryck för principen att statliga tjänster ska tillsättas efter objektiva grunder utan att ta hänsyn till ovidkommande omständigheter.

Närmare bestämmelser om tillsättning av statliga tjänster finns i lagen (1994:260) om offentlig anställning, förkortad LOA. Enligt 4 § ska skickligheten sättas främst om det inte finns särskilda skäl för något annat. I förarbetena (prop. 1993/94:65 s. 44) påpekas att förtjänst och skicklighet i regeringsformen nämns endast som exempel och att även andra sakliga grunder kan vägas in vid bedömningen.

Regeringens förfarande vid rekrytering av myndighetschefer framgår av en skrivelse om regeringens utnämningsspolitik (skr. 2009/10:43) som överlämnades till riksdagen hösten 2009. I skrivelsen anförts att uppgiften som landshövding kräver att man har goda ledaregenskaper. Därtill kommer förmågan att dels kunna företräda staten i länet, dels löpande kunna samla synpunkter från olika statliga och kommunala företrädare samt näringslivsföreträdare i länet och i lämplig form hålla regeringen orienterad om utvecklingen i länet. Detta kräver särskild kompetens. Vidare anförts i skrivelsen att starka skäl talar för att regeringen ska kunna rekrytera landshövdingar brett och förutsättningslöst. Landshövdingeämbetet är speciellt och kräver egenskaper som inte alltid sammanfaller med de krav som i övrigt ställs på myndighetschefer. God kännedom om och insikter i det politiska besluts-systemet kan vara ett sådant krav.

Tidigare behandling

Våren 2018 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om tillsättningen av landshövdingar (bet. 2017/18:KU37). Utskottet var inte berett att ställa sig bakom vad som anfördes i motionen om behörighetskrav för landshövdingar.

Utskottet granskar regelbundet utnämningssmakten, senast hösten 2020 (bet. 2020/21:KU10).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är en uppgift för regeringen att avgöra frågor om anställningar av myndighetschefer, landshövdingar och ambassadörer och anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta initiativ till en ytterligare reglering. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Skydd för beslutsfattare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skydd för beslutsfattare.

Motionen

I motion 2020/21:964 av Helena Antoni (M) begärs ett tillkännagivande om att tillåta myndighetspersoner att skriva under beslut med ett tjänstgöringsnummer i stället för sitt namn. Motionären anför att det förekommer hot och våld mot tjänstemän bl.a. i samband med beslut. Eftersom alla myndighetsbeslut ska fattas enligt gällande bestämmelser och utan någon möjlighet för beslutsfattaren att påverka beslutet med privata åsikter, ska enligt motionären inte heller myndighetsutövaren själv behöva stå för besluten med sitt namn.

Gällande ordning

Förvaltningslagen

Enligt 31 § förvaltningslagen (2017:900) ska det för varje skriftligt beslut finnas en handling som visar

1. dagen för beslutet
2. vad beslutet innehåller
3. vem eller vilka som fattat beslutet
4. vem eller vilka som har varit föredragande
5. vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Offentlighets- och sekretesslagen

Enligt 39 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess i personaladministrativ verksamhet för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Vidare gäller sekretess i personaladministrativ verksamhet för uppgift om en enskilds bostadsadress, privata telefonnummer och andra jämförbara uppgifter om personalen, uppgift i form av fotografisk bild som utgör underlag för tjänstekort eller för intern presentation av myndighetens personal samt uppgift om närstående till personalen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men.

Sekretess gäller också i den personaladministrativa verksamheten hos Riksdagens ombudsmän och, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, hos en myndighet där personalen särskilt kan riskera att utsättas för våld eller lida annat allvarligt men, för uppgift om personnummer

och födelsedatum, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men.

Paragrafens andra och tredje stycken fick, med verkan fr.o.m. den 1 januari 2018, nya lydelse genom SFS 2017:1076 (prop. 2016/17:208, 2017/18:KU3). Bestämmelsen innebär numera ett sekretesskydd för alla offentliganställda för uppgifter om deras bostadsadresser, privata telefonnummer och andra jämförbara uppgifter, uppgifter om närstående till personalen och uppgifter i form av fotografiska bilder som utgör underlag för tjänstekort. Sekretesskyddet gällde tidigare enbart hos Riksdagens ombudsmän (JO) och hos av regeringen föreskrivna myndigheter där personalen särskilt kunde riskera att utsättas för våld eller annat allvarligt men.

Av förarbetena framgår att bestämmelsen syftar till att ge offentliganställda skydd mot hot och trakasserier (prop. 2016/17:208 s. 48).

Till skillnad från uppgifter som rör t.ex. en anställds tjänsteutövning och beslutsfattande där insynsintresset är stort, menar regeringen att insynsintresset för tjänstemännens privata kontaktoppgifter får anses vara förhållandevis begränsat (s. 58). Detsamma gäller för uppgifter som rör närstående till personalen.

Ett beslut av en myndighet omfattas sällan av sekretess.

Utskottets ställningstagande

I offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser om sekretess för vissa uppgifter om offentliganställda, som syftar till att ge dessa skydd mot hot och trakasserier. Utskottet finner inte skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan och avstyrker motionsyrkandet.

Genomlysning av tillämpningen av EU-direktiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om genomlysning av genomförandet av EU-direktiv.

Motionerna

I motion 2020/21:1221 av Jan Ericson (M) begärs ett tillkännagivande om att svenska myndigheters tillämpning av olika EU-bestämmelser bör genomlysas. Emellanåt finns enligt motionen en misstanke om att svenska politiker och myndigheter tar lite extra höjd i sina beslut för att ha viss marginal till EU:s bestämmelser. Detta kan medföra att reglerna tillämpas hårdare mot svenska företag och hushåll än i andra EU-länder. Motionären anför att det är dags att tillsätta en oberoende kommission som granskar hur EU:s regler tillämpas i Sverige, i allt från lagstiftning och föreskrifter till praktisk tillämpning vid myndigheternas kontakt med medborgare och företag.

Betty Malmberg (M) begär i motion 2020/21:980 yrkande 3 ett tillkännagivande om att det ska skrivas in i regleringsbrevet för de tjugo myndigheter som handhar flest EU-direktiv att de inom sitt respektive ansvarsområde ska notera de svenska lagkrav som går utöver EU:s minimiregler. Detta skulle enligt motionären ge goda förutsättningar för att kunna jobba vidare med regelförenklingsarbetet.

Gällande ordning m.m.

Direktiv

Av artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) framgår att när Europaparlamentet och rådet gemensamt, eller rådet eller kommissionen utövar unionens befogenheter ska de anta bl.a. förordningar och direktiv.

En förordning ska ha allmän giltighet och ska till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Ett direktiv ska i fråga om det resultat som ska uppnås vara bindande för varje medlemsstat till vilken det är riktat, men ska överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt.

Även om utgångspunkten är att förordningar inte ska genomföras nationellt förekommer det att förordningar ställer krav på att medlemsstaterna anpassar den nationella rättsordningen, t.ex. inför effektiva sanktioner, om förordningens regler inte efterföljs i landet, eller omvänt, att nationella bestämmelser som står i strid med förordningen upphävs.

Direktiv måste däremot regelmässigt omsättas nationellt, och det är medlemsstaten som väljer hur direktivet ska genomföras för att uppnå det eftersträfvade resultatet. För att medborgare och företag ska kunna tillgodogöra sig vad direktivet syftar till måste det dock genomföras genom bindande regler.

Ett fullharmoniseringsdirektiv syftar till en fullständig harmonisering av det rättsområde som direktivet omfattar. Den nationella lagstiftningen får inte på detta område avvika åt något håll från det rättsläge som ska uppnås genom direktivet, såvida det inte finns stöd för det i själva direktivet.

Av ett minimiharmoniserings- eller minimidirektiv framgår den minsta gemensamma nämnare som samtliga medlemsstater måste uppfylla inom det område som harmoniseras i direktivet. Medlemsstaterna har möjlighet att gå längre än vad som följer av direktivet, dvs. införa strängare regler som ger en högre skyddsnivå eller är mer förmånliga, så länge den nationella lagstiftningen är förenlig med EU-rätten i övrigt.

Ett direktiv kan innehålla både fullharmoniserings- och minimiharmoniseringsbestämmelser.

Legalitetsprincipen

Legalitetsprincipen brukar framhållas som ett skydd mot en nyckfull och godtycklig maktutövning från det allmännas sida. Den är en av de principer som anses känneteckna en rättsstat och tillmäts en avgörande vikt i EU:s rättssystem liksom i Europakonventionen. Legalitetsprincipen är inte enhetligt definierad men brukar vanligtvis uppfattas som ett krav på att ingripanden mot enskilda ska ha ett klart författningsstöd. I denna betydelse är legalitetsprincipen också grundlagsfäst genom bestämmelsen i 1 kap. 1 § regeringsformen om att ”den offentliga makten utövas under lagarna”. Med uttrycket lagarna avses i detta sammanhang inte endast sådana föreskrifter som riksdagen har beslutat, utan även andra författningar och t.ex. sedvanerätt (prop. 1973:90 s. 397 och KU 1973:26 s. 59). Legalitetsprincipen innebär alltså att myndigheternas maktutövning i vidsträckt mening måste ha stöd i någon av de källor som tillsammans bildar rättsordningen.

Rapporter

Regelrådet och Näringslivets Regelnämnd (NNR) har genomfört ett gemensamt projekt om s.k. gold-plating. Det engelska ordet för att förgylla (gold-plate) används som ett begrepp för situationer där det nationella genomförandet av unionslagstiftning går utöver vad en rättsakt kräver, utan att för den skull ge upphov till fördragsbrott. Begreppet analyseras i rapporten Att tydliggöra gold-plating – ett bättre genomförande av EU-lagstiftning (Atthoff och Wallgren, 2012). Det är enligt rapporten svårt att sakligt diskutera olika genomförandalternativ och analysera gold-plating eftersom det är ovisst vad som avses med begreppet. Rapportförfattarnas slutsats är därför att en definition av begreppet som är allmängiltig och användbar för Sverige borde beslutas på regeringsnivå för att få genomslag. Vidare bör en minimiprincip införas. Den skulle innebära att miniminivån enligt EU-lagstiftningen ska vara vägledande för regelgivaren vid genomförandet men att om det finns skäl att överskrida denna nivå ska det tydligt beskrivas och effekterna för företag analyseras och redovisas i ett offentligt dokument.

Frågor om gold-plating tas också upp i Svenska institutet för europapolitiska studiers (Sieps) rapport 2012:4 Att göra rätt och i tid – Behövs nya metoder för att genomföra EU-rätt i Sverige? (Hettne och Reichel). I rapporten anförts att det naturligtvis kan tänkas finnas goda skäl att nationellt genomföra en rättsakt på ett sådant sätt att genomförandet kan bedömas innebära gold-plating. Tillfogas ska, enligt rapporten, emellertid att företeelsen, även om den är rättsenlig, inte av kommissionen anses vara god genomförandesed, eftersom det kan leda till kostnader som annars hade kunnat undvikas.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om hur EU-direktiv bör genomföras i svensk rätt.

Våren 2014 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att tillsätta en kommission för att granska unionsbestämmelsernas tillämpning (bet. 2013/14:KU26 s. 18 f.). Utskottet framhöll att Regelrådet ska bistå regelgivarna med att granska konsekvensutredningar av förslag till unionsrättsakter som bedöms ha stor påverkan på företag i Sverige och lämna råd om vad en svensk konsekvensutredning bör innehålla. Vidare konstaterades att det i Statsrådsberedningens riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter pekas på vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går utöver unionsdirektivens krav (gold-plating) görs ur såväl ett förenklingsperspektiv som unionsrättslig synvinkel. Därmed avstyrkte utskottet motionsyrkandet.

Även våren 2016 behandlade utskottet en motion om tillämpning av EU-bestämmelser (bet. 2015/16:KU17 s. 39 f.). I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att det samarbete mellan många länder som unions-samarbetet innebär har medfört vissa svårigheter att upprätthålla kraven på enkelhet och klarhet i de svenska reglerna och att det finns en risk att genomförandet av EU-rättsliga regler leder till en mer omfattande reglering i Sverige än nödvändigt. Vidare konstaterade utskottet att det bedrivs ett betydelsefullt arbete inom EU för att förenkla gällande regler och lagstiftning. Utskottet noterade att det framgår av Statsrådsberedningens riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter att föreslagna unionsrättsakter ska analyseras noggrant i ett tidigt skede av förhandlingen och att det i riktlinjerna även pekas på vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går utöver unionsdirektivens krav görs ur såväl ett förenklingsperspektiv som unionsrättslig synvinkel. Utskottet, som inte fann skäl att föreslå något tillkännagivande, avstyrkte motionen.

Ett motionsyrkande om gold-plating behandlades av näringsutskottet under våren 2018, och utskottet avstyrkte yrkandet (bet. 2017/18:NU12 s. 56 f.). I sitt ställningstagande framhöll utskottet att frågan om gold-plating är ett stående inslag i de utbildningar Tillväxtverket håller för regelgivare inom myndigheter, departement och kommittéer (s. 79). Vidare noterade utskottet att Statskontoret hade lämnat förslag till regeringen om att Regelrådet ska göra fler granskningar av kommissionens konsekvensanalyser genom att det blir obligatoriskt för Regeringskansliet att skicka kommissionens konsekvensanalyser på remiss till Regelrådet. Utskottet konstaterade att Statskontorets förslag bereddes i Regeringskansliet.

Våren 2018 behandlade konstitutionsutskottet ett par motioner om bl.a. överimplementering av EU-lagstiftning i svensk rätt (bet. 2017/18:KU39 s. 15 f.). I sitt ställningstagande framhöll utskottet på nytt att det finns en risk att genomförandet av EU-rättsliga regler leder till en mer omfattande reglering i Sverige än nödvändigt (s. 19). Utskottet stod fast vid sin tidigare ståndpunkt att den svenska hållningen i unionsarbetet innebär att kraven på enkelhet

och klarhet hävdas med kraft. Det noterades att det av Statsrådsberedningens riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter framgår att föreslagna unionsrättsakter ska analyseras noggrant i ett tidigt skede av förhandlingen och att det i riktlinjerna även pekas på vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går över unionsdirektivens krav görs såväl ur ett förenklingsperspektiv som ur unionsrättslig synvinkel. Utskottet noterade att Statskontoret lämnat förslag till regeringen om att Regelrådet ska granska kommissionens konsekvensanalyser och att förslaget bereds i Regeringskansliet. Utskottet såg inte skäl att föreslå något tillkännagivande och avstyrkte motionerna.

Även våren 2019 behandlade konstitutionsutskottet ett liknande motionsyrkande (bet. 2018/19:KU32 s. 10 f.). Utskottet vidhöll sina tidigare ställningstaganden och avstyrkte motionen.

Våren 2019 föreslog näringsutskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om genomförande av EU-lagstiftning (bet. 2018/19:NU7 s. 48 f.). Utskottet ansåg att regeringen borde verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagens konkurrenskraft. Utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning, och när det finns skäl att överskrida denna miniminivå ska effekterna för företag tydligt redovisas. Riksdagen beslutade enligt näringsutskottets förslag (rskr. 2018/19:166).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det pågår arbete med frågor om hur EU-direktiv bör genomföras i svensk rätt. Utskottet finner inte skäl att föreslå något tillkännagivande om en genomlysning av hur svenska myndigheter tillämpar EU-bestämmelser eller om att det i regleringsbrev bör anges att myndigheterna ska notera när man i svensk rätt gått utöver vad som krävs i minimidirektiv. Motionsyrkandena avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

I motioner från allmänna motionstiden 2019/20 och 2020/21 har det väckts förslag som rör regelförenkling, barnperspektiv, rätt till offentligt finansierad språktolk, opinionsbildande verksamhet vid myndigheter, styrningsmodeller, myndigheternas ledningsformer, handläggningstiden hos myndigheter, vägledning för tillämpning av lag och beaktande av äganderätten i ärenden hos myndigheter. Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsförslag har utskottet behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkande 2018/19:KU28, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet står fast vid sina senaste

ställningstaganden, och det finns inte heller andra skäl att åter behandla motionsyrkandena i vanlig ordning. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Reservationer

1. Tillgång till statlig service, punkt 1 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Mikael Strandman (SD) och Per Söderlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 5,

2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 15 och

2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 6,

bifaller delvis motionerna

2019/20:17 av Dennis Dioukarev (SD) och

2020/21:543 av Dennis Dioukarev (SD) samt

avslår motionerna

2019/20:2550 av Per Åsling (C) yrkande 1,

2019/20:2720 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 69,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 37,

2020/21:1326 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2020/21:1595 av Patrik Björck och Carina Ohlsson (båda S),

2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkande 2,

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 83,

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30 och

2020/21:3247 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

En förutsättning för en levande landsbygd är god tillgång till offentlig service. Under lång tid har den offentliga servicen på landsbygden dragits ner. För att kompensera detta erbjuder myndigheter och kommuner information och service i stor utsträckning genom internet och telefon. Vi anser att regeringen bör verka för att myndigheterna genom ökat samarbete bibehåller och utvecklar den offentliga servicen i hela Sverige. Dessutom bör man i detta sammanhang verka för att möjliggöra personliga möten med hjälp av dator, telefon eller videosamtal i den mån det inte går att ha fysiska möten.

2. Tillgång till statlig service, punkt 1 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:2550 av Per Åsling (C) yrkande 1,
2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 37 och
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30 och
avslår motionerna
2019/20:17 av Dennis Dioukarev (SD),
2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 5,
2019/20:2720 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 69,
2020/21:543 av Dennis Dioukarev (SD),
2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 15,
2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 6,
2020/21:1326 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2020/21:1595 av Patrik Björck och Carina Ohlsson (båda S),
2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkande 2,
2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 83 och
2020/21:3247 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Allt mer av myndigheternas information och service erbjuds på internet och telefon. Det är bra att servicekontoren byggs ut och att inga nya myndigheter lokaliseras till Stockholm. Men det är ca 1 miljon människor som inte använder internet. I många ärenden behöver man träffa en kunnig person. Myndigheterna måste samarbeta både om service i enkla fall och om omfattande insatser. Det behövs en fortsatt utveckling för att skapa en bättre förvaltning. Jag anser därför att regeringen bör verka för att fler av myndigheternas uppdrag och funktioner decentraliseras. En decentralisering innebär både ökad effektivitet och en ökad offentlig service i hela landet.

3. Tillgång till statlig service, punkt 1 (KD)

av Tuve Skånberg (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 69 och

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 83 och

avslår motionerna

2019/20:17 av Dennis Dioukarev (SD),

2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:2550 av Per Åsling (C) yrkande 1,

2019/20:2720 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 37,

2020/21:543 av Dennis Dioukarev (SD),

2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 15,

2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 6,

2020/21:1326 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2020/21:1595 av Patrik Björck och Carina Ohlsson (båda S),

2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkande 2,

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30 och

2020/21:3247 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Servicekontor är ett bra sätt att samla olika myndigheters service så att grundläggande myndighetstjänster finns att tillgå i hela landet. Jag anser att regeringen bör främja en sådan myndighetssamverkan och verka för att fler myndigheter samordnar sin service genom att samarbeta i lokala servicekontor. Samtidigt bör regeringen öka antalet servicekontor. Jag anser också att regeringen bör utreda om posten kan tillhandahålla mobila servicepunkter för dem som bor utefter lantbrevbärlinjer.

4. Tillgång till statlig service, punkt 1 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3247 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna

2019/20:17 av Dennis Dioukarev (SD),

2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:2550 av Per Åsling (C) yrkande 1,

2019/20:2720 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 69,

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 37,

2020/21:543 av Dennis Dioukarev (SD),

2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 15,

2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 6,

2020/21:1326 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2020/21:1595 av Patrik Björck och Carina Ohlsson (båda S),

2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP) yrkande 2,

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 83 och

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Det är viktigt att den statliga service som försvunnit från stora delar av landet återupprättas. De lokala servicekontoren ger förutsättningar för att ge service av god kvalitet och ger även förutsättningar för långsiktig planering mellan Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Jag anser att regeringen bör verka för att utbyggnaden av lokala servicekontor fortsätter och att fler myndigheter genom dessa erbjuder statlig service i hela landet. Regeringen bör även se över möjligheterna att skapa förutsättningar för en ökad samverkan mellan de lokala servicekontoren och de lokala och regionala myndigheterna och återkomma till riksdagen med förslag om detta.

5. Samverkan mellan myndigheter, punkt 2 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Mikael Strandman (SD) och Per Söderlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 11 och
2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 11.

Ställningstagande

För att myndigheters beslut ska bli adekvata och lätta att följa är det väsentligt att myndigheterna samverkar innan de fattar beslut. I en kris är det särskilt viktigt att det tydligt framgår vilka regler som t.ex. vården och omsorgen ska följa. Ett exempel på detta är frågan om huruvida munskydd och visir var nödvändig skyddsutrustning för vårdpersonalen under coronapandemin. Skilda uppfattningar från olika myndigheter om detta skapade en stor osäkerhet. Vi anser därför att regeringen bör utreda hur myndigheters samverkan kan öka.

6. Digitala tjänster inom förvaltningen, punkt 3 (M)

av Karin Enström (M), Marta Obminska (M), Ida Drougge (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3488 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 13 och
avslår motionerna
2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 7,
2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 3 och 16,
2020/21:328 av Rickard Nordin (C) yrkande 1,
2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 13,
2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 8,
2020/21:1472 av Teresa Carvalho (S),
2020/21:2809 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 86 och
2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 3, 14 och 15.

Ställningstagande

I Sverige har 51 procent av befolkningen en digital brevlåda, medan 80 procent av befolkningen i Danmark har det. Under de senaste åren har användningen av digitala brevlådor i Sverige ökat markant, men det behöver göras mer för att fler ska utnyttja sådana tjänster. Myndigheter kan genom olika incitament stimulera människor och företag att använda digitala brevlådor. Vi anser att regeringen aktivt bör verka för att användningen av digitala brevlådor ökar.

7. Digitala tjänster inom förvaltningen, punkt 3 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Mikael Strandman (SD) och Per Söderlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 7,

2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 13 och

2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 8 och
avslår motionerna

2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 3 och 16,

2020/21:328 av Rickard Nordin (C) yrkande 1,

2020/21:1472 av Teresa Carvalho (S),

2020/21:2809 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 86,

2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 3, 14 och 15 samt

2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Teknikutvecklingen har gått starkt framåt sedan mobiltelefonin fick sitt genombrott på 1990-talet. I dag är inte längre mobiltelefonen bara ett redskap för att ringa och skicka textmeddelanden med. Mobiltelefoner har i viss utsträckning kommit att ersätta hemdatorer. Med en s.k. smartphone kan man utträtta bankärenden, boka fordonsbesiktning och ha kontakt med sin vårdcentral. Mot den bakgrunden är det viktigt att statliga myndigheter är tillgängliga på olika digitala plattformar. Vi anser att regeringen bör verka för detta.

8. Digitala tjänster inom förvaltningen, punkt 3 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 3 och

2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 3 och 14 samt avslår motionerna
2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 7,
2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 16,
2020/21:328 av Rickard Nordin (C) yrkande 1,
2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 13,
2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 8,
2020/21:1472 av Teresa Carvalho (S),
2020/21:2809 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 86,
2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 15 och
2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Det är svårt att föreställa sig hur vårt samhälle skulle se ut utan internet. Näringslivet, föreningslivet och välfärdsverksamheter blir alltmer digitaliserade. Det är därför avgörande att alla människor kan vara uppkopplade och utnyttja digitaliseringens möjligheter. I dag har den offentliga sektorn en varierande grad av digitalisering vilket påverkar möjligheterna att förbättra servicen till medborgarna. Människor förväntar sig att den offentliga servicen är anpassad till deras behov och livssituation, vilket kräver en mer effektiv och digitaliserad offentlig sektor. I dag släpar digitaliseringen inom den offentliga sektorn efter den privata sektorn. En utgångspunkt bör vara att alla offentliga tjänster kan hanteras digitalt. Jag anser därför att regeringen bör verka för att den offentliga sektorn digitaliseras i större utsträckning när det gäller såväl myndigheter som välfärdsverksamheter.

9. Tjänstemannaansvar, punkt 5 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Mikael Strandman (SD) och Per Söderlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1 och
2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna
2019/20:696 av Kjell-Arne Ottosson (KD),
2019/20:2060 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6,
2019/20:2198 av Lars-Arne Staxäng (M),

2019/20:2233 av Sten Bergheden (M),
2019/20:3144 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD),
2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 4,
2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 4,
2020/21:695 av Kjell-Arne Ottosson och Larry Söder (båda KD),
2020/21:1745 av Louise Meijer (M),
2020/21:2270 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:3152 av Ann-Christine From Utterstedt (SD),
2020/21:3175 av Linda Modig m.fl. (C) yrkande 5 och
2020/21:3418 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

Ställningstagande

Under senare år har den svenska traditionen med oförvitliga statstjänstemän urholkats. Allt från generaldirektörer till handläggare har medvetet maskat eller låtit sina egna värderingar styra handläggningen. Det måste en gång för alla slås fast vad som ska gälla när myndighetsföreträdare uttrycker sig eller agerar i tydlig politisk riktning. Det är problematiskt när opolitiska tjänstemän deltar i politiska upprop på arbetsplatsen, när höga myndighetschefer uttrycker sig politiskt i sociala medier eller för den delen när uniformerade yrkens personal inte bara tillåts, utan även uppmuntras att delta i opinionsbildande manifestationer på arbetstid. Vi anser därför att regeringen bör se till att dessa frågor särskilt behandlas i översynen av ett utvidgat straffansvar för tjänstefel.

10. Tjänstemannaansvar, punkt 5 (C, L)

av Linda Modig (C) och Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2060 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6,
2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 4 och
2020/21:3175 av Linda Modig m.fl. (C) yrkande 5 och
avslår motionerna
2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1,
2019/20:696 av Kjell-Arne Ottosson (KD),
2019/20:2198 av Lars-Arne Staxäng (M),
2019/20:2233 av Sten Bergheden (M),
2019/20:3144 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD),
2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 4,

2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1,
2020/21:695 av Kjell-Arne Ottosson och Larry Söder (båda KD),
2020/21:1745 av Louise Meijer (M),
2020/21:2270 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:3152 av Ann-Christine From Utterstedt (SD) och
2020/21:3418 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

Ställningstagande

Ett stärkt tjänstemannaansvar kan vara ett sätt att öka förtroendet för våra myndigheter. Samtidigt finns risken att ett utvidgat tjänstemannaansvar kan leda till att tjänstemän blir överdrivet försiktiga. Frågan är dock om reformen på sjuttioalet gick för långt med att slopa det straffrättsliga ansvaret helt och hållet. Vi anser att det är viktigt att regeringen tillser att dessa frågor blir allsidigt belysta i samband med att tjänstemannaansvaret utreds.

11. En översyn av förvaltningslagen, punkt 6 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Mikael Strandman (SD) och Per Söderlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5 och
2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Den gamla förvaltningslagen ersattes 2017 av en undermålig produkt. Enligt den nya förvaltningslagen gäller att om ett ärende som har inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans inom sex månader får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska då inom fyra veckor från den dag en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut att avslå en begäran om att ärendet ska avgöras får överklagas. Det har rapporterats att detta system skapar ytterligare fördröjning. Samtidigt kan det hävdas att ordningen skänker förtur till dem som kan systemet. Ett annat misstag var att inte ta med begreppet myndighetsutövning i förvaltningslagen. Vi anser därför att regeringen bör tillse att det sker en översyn av förvaltningslagen i dessa avseenden.

12. Reglering av språktolkar, punkt 8 (KD)

av Tuve Skånberg (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 38 och 39.

Ställningstagande

Det finns ingen aktör som kvalitetsgranskar tolkarna. Merparten av de tolkar som är verksamma i dag saknar formell tolkutbildning. En undersökning som Kammarkollegiet har gjort visade att 95 procent av de tolkar som Arbetsförmedlingen anlidade inte var auktoriserade. Jag anser att detta är ett hot mot rättssäkerheten för dem som behöver tolk samtidigt som tjänstemännen vid myndigheterna får svårare att lita på översättningen. Trots att barntolkning enligt Tolkutredningen har negativa effekter används sådan tolkning fortfarande. Barntolkning innebär enligt min mening ett för stort ansvar för barnen och deras kunskaper kan påverka översättningen negativt. Jag anser mot denna bakgrund att regeringen bör ta initiativ för att förbjuda barntolkning och skapa en statlig auktorisering, registrering och utbildning av tolkar.

13. Ett nationellt säkerhetsråd, punkt 9 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 8 och
bifaller delvis motion
2019/20:2110 av Maria Nilsson (L).

Ställningstagande

2005 års katastrofkommission pekade på vissa svagheter hos ansvarsprincipen (SOU 2015:104). Det handlade exempelvis om att signalerna från en myndighet som inte förmår lösa en kris på egen hand fördröjs. Kommissionen

ansåg också att närhet till statsministern är av stor vikt för att ge krisledningen auktoritet i förhållande till fackdepartementen. Jag anser därför att regeringen snarast bör inrätta ett nationellt säkerhetsråd under Statsrådsberedningen. Det nya nationella säkerhetsrådet bör vara regeringens centrala krisledningsorganisation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:4 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tidsgränser för användandet av språktolk och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:17 av Dennis Dioukarev (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur Skatteverket, Kronofogden och Försäkringskassan kan samlokaliseras och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan statliga och kommunala myndigheter kring tillsyn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:367 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medborgarservice och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitala plattformar för statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:405 av Solveig Zander (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att personer som anställs i offentlig verksamhet respekterar demokratiska värderingar om allas rätt och lika värde och jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:544 av Matheus Enholm m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt inkludera myndighetsaktivism när översynen av ett utvidgat straffansvar för tjänstefel görs och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en förnyad översyn av förvaltningslagen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tolkning och översättning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:696 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om att återinföra tjänstemannaansvaret i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:915 av Per Schöldberg och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre dialog med allmänheten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1075 av Anders Hansson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna kring utbetalning för kostnader för tolk i syfte att öka medfinansieringsgraden för den som anser sig vara i behov av tolk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1293 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag och myndigheter inte bör få driva politisk opinionsbildning i egen sak och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1320 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga styrningen av statliga myndigheter, verk och bolag i syfte att motverka att partipolitisk kommunikation och försök till politisk påverkan förmedlas av dessa institutioner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1617 av Per Lodenius och Ulrika Heie (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverk kring lättläst text och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1723 av Hampus Hagman (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om tillsättandet av en medborgarombudsman med syftet att stärka enskilda människor och näringsidkare gentemot staten och kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1800 av Sofia Nilsson och Per Åsling (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av snabbare hantering hos myndigheter och domstolar av tillståndsärenden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1904 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att begränsa rätten till skattefinansierad tolk och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2060 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av reglerna om ämbetsansvar och tjänstefel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2110 av Maria Nilsson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt säkerhetsråd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2198 av Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvidga och förstärka tjänstemannaansvaret för offentligt anställda tjänstemän och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2233 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt införa ett tydligt tjänstemannaansvar enligt tillkännagivandet från 2018 och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2255 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga för våra myndigheter att de måste följa lagar och regler i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheternas handläggningstider ska följa kraven från svensk och europeisk lagstiftning om maxtider och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2259 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter ska bli mer effektiva och användarvänliga och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att genomföra en kampanj för medborgarförslag liknande den i Danmark och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2284 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regleringsbrev till myndigheter ska utformas så att det tydligt framgår att det är rättsordningen som är gällande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2303 av Linus Sköld m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för nya modeller för styrning av det offentliga så att vi kan lägga new public management bakom oss och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2369 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att begränsa rätten till gratis tolk och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2538 av Kristina Yngwe (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en genomlysning av hur äganderätten och brukanderätten beaktas i politiska beslut och hur hänsyn till äganderätten och tillämpningen av proportionalitetsprincipen fungerar vid myndighetsbeslut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2550 av Per Åsling (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler av myndigheternas uppdrag och funktioner ska decentraliseras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att låta fler myndigheter ledas av styrelser och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2561 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den försvagade svenska äganderätten genom skarpare direktiv vad gäller myndigheternas hänsynstagande till egendomsskyddet i regleringsbrev och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2563 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett införande av "declaration of interest" för offentligt anställda och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2676 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelser och andra statliga myndigheter ska få i uppdrag att vidta åtgärder i syfte att säkerställa en enhetlig rättstillämpning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2712 av Lars Püss och Ulrika Jörgensen (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över myndigheternas regleringsbrev med syftet att myndigheterna ska ägna sig åt myndighetsutövning, inte politisk opinionsbildning, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2713 av Lars Püss och Åsa Coenraads (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga myndigheternas vägledningsansvar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2720 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig service måste göras tillgänglig även för de som saknar digital uppkoppling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2742 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter bör få i uppdrag att arbeta systematiskt med regelförenkling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2743 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nödvändiga regler ska följas upp så enkelt och automatiserat som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till att införa ett stöd för att fasa ut överksamma regler och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medarbetare i myndigheter och förvaltningar ska ges möjligheter att utmana onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdrag till myndigheter att aktivt identifiera onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla myndigheter i servicecentra och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa rätten till betald tolk och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2844 av Borianna Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att begränsa rätten till gratis tolkservice och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2995 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de statliga myndigheternas behov av ökade kunskaper om barnperspektivet i sin myndighetsutövning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3144 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett reellt tjänstemannaansvar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tjänstemannaansvar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om demokratisk delaktighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3251 av Emil Källström m.fl. (C):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler av myndigheternas uppdrag och funktioner bör decentraliseras och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att fler myndigheter bör ledas av styrelser och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3263 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig verksamhet bör digitaliseras mer, såväl myndigheter som välfärdsverksamheter, och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att digital meddelandehantering, inte fysisk post, bör vara standard och det primära sättet att kommunicera med medborgarna och mellan myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:4 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tidsgränser för användandet av språktolk och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:327 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sätta skarpa deadlines för myndigheternas tillståndsgivning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:328 av Rickard Nordin (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna fler handlingar i digital form och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan statliga och kommunala myndigheter kring tillsyn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:463 av Per Lodenius och Ulrika Heie (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverk kring lättläst text och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:543 av Dennis Dioukarev (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur Skatteverket, Kronofogden och Försäkringskassan kan samlokaliseras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:581 av Sofia Nilsson och Per Åsling (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av snabbare hantering av tillståndsärenden hos myndigheter och domstolar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:588 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av snabbare hantering av tillståndsärenden hos myndigheter och domstolar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:601 av Josef Fransson (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra tjänstemannaansvar och beivra myndighetsaktivism och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglera tillsättning av myndighetschefer och landshövdingar och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglera tillsättning av ambassadörer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:623 av Per Schöldberg och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre dialog med allmänheten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:682 av Matheus Enholm m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett fullödigt tjänstemannaansvar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en förnyad översyn av förvaltningslagen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsning av rätt till tolk och översättning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:695 av Kjell-Arne Ottosson och Larry Söder (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast återinföra tjänstemannaansvaret i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga myndigheter ska vara tillgängliga på olika digitala plattformar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt medborgarservice och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:705 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt medborgarservice och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statliga myndigheters digitala plattformar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:961 av John Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regleringsbrev till myndigheter ska utformas så att det tydligt framgår att det är rättsordningen som är gällande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbildning för statsanställda ska fokusera på vikten av rättsordningen i myndighetsarbetet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:962 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regleringsbrev behöver utformas så att tillämpningen av den nya förvaltningslagen prioriteras och följs upp samt tillkännager detta för regeringen.

2020/21:964 av Helena Antoni (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta myndighetspersoner att skriva under beslut med tjänstgöringsnummer i stället för namn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:980 av Betty Malmberg (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska skrivas in i regleringsbrev för de tjugo myndigheter som handhar flest EU-direktiv att de inom sitt respektive ansvarsområde ska notera de svenska lagkrav som går utöver EU:s minimiregler och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:985 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör skärpa kraven på landets myndigheter om att myndigheternas handläggningstider ska följa kraven från svensk och europeisk lagstiftning om maxtider och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga för våra myndigheter att de måste följa lagar och regler i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1064 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska framgå i myndigheters instruktion och/eller regleringsbrev att de ska arbeta systematiskt för att bli mer serviceinriktade och effektiva och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kampanj för medborgarförslag liknande den i Danmark och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1114 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de statliga myndigheternas behov av ökade kunskaper om barnperspektivet i sin myndighetsutövning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1168 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över myndigheternas regleringsbrev i syfte att myndigheter ska ägna sig åt myndighetsutövning, inte åt politisk opinionsbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1221 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheters tillämpning av olika EU-bestämmelser bör genomlysas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1235 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den försvagade svenska äganderätten genom skarpare direktiv i regleringsbreven vad gäller myndigheternas hänsynstagande till egendomsskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1260 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett införande av ”declaration of interest” för offentligt anställda och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1326 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig service måste vara tillgänglig även för dem som saknar digital uppkoppling och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1472 av Teresa Carvalho (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förbättra tillgången till digital offentlig service och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1595 av Patrik Björck och Carina Ohlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av lokala kontakt- och servicepunkter för statlig verksamhet i landets kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1623 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska agera opolitiskt och med en öppenhet och transparens enligt offentlighetsprincipen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheters samverkan bör öka och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1699 av Ellen Juntti m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att begränsa rätten till gratis tolk och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1745 av Louise Meijer (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska slöseriet med skattemedel och införa ett utvidgat tjänstemannaansvar där ansvar för offentliga medel ingår och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1821 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att återinföra ett utvidgat tjänstemannaansvar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2100 av Ingemar Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beslutsprocesserna vid myndighetsbeslut vid tillståndshantering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2187 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att begränsa rätten till skattefinansierad tolk och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2266 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga styrningen av statliga myndigheter, verk och bolag i syfte att motverka att partipolitisk kommunikation och försök till politisk påverkan förmedlas av dessa institutioner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2270 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt införa ett tydligt tjänstemannaansvar enligt tillkännagivandet från 2018 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt och tydligt tjänstemannaansvar senast under 2021 och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2295 av Anders Hansson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna kring utbetalning för kostnader för tolk i syfte att öka medfinansieringsgraden för den som anser sig vara i behov av tolk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2697 av Leila Ali-Elmi och Rebecka Le Moine (båda MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om telefonservice som är tillgänglig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla myndigheter i servicecentrum och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2809 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett lagkrav ska införas om att alla kommuner, regioner och statliga myndigheter ska använda digital post till mottagare, såvida särskilda skäl för undantag inte föreligger, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2921 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig verksamhet bör digitaliseras mer, såväl myndigheter som välfärdsverksamheter, och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga tjänster ska kunna hanteras digitalt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att digital meddelandehantering, inte fysisk post, bör vara standard och det primära sättet att kommunicera med medborgarna och mellan myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelförenkling ska bli en del av myndigheternas hållbarhetsarbete och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrev till myndigheter bör ha en skrivning om att de ska arbeta med regelförenklingar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett utbildningspaket riktat till myndigheter i syfte att påskynda förenklingsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram index och nyckeltal analogt med det arbete SKR gör mot kommunerna i syfte att kunna mäta och utvärdera förenklingsarbetet hos myndigheterna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningar för hur incitament kan utformas och tillämpas inom myndigheterna utifrån deras förenklingsarbete och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler av myndigheternas uppdrag och funktioner bör decentraliseras och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva om fler myndigheter bör ledas av styrelser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt säkerhetsråd under Statsrådsberedningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3013 av Lars Püß och Åsa Coenraads (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om myndigheternas vägledningsansvar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3014 av Lars Püß m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över myndigheternas regleringsbrev med syftet att myndigheterna ska ägna sig åt myndighetsutövning, inte politisk opinionsbildning, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3152 av Ann-Christine From Utterstedt (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast återinföra ett tydligt tjänstemannaansvar enligt riksdagens tidigare beslut och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3175 av Linda Modig m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om demokratisk delaktighet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tjänstemannaansvar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3227 av Lina Nordquist m.fl. (L):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utmanarrätt i fråga om regler för anställda i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3247 av Arman Teimouri m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att säkerställa att utbyggnaden av lokala servicekontor fortsätter samt att uppdraget även bör innefatta att fler myndigheter ansluts för att kunna erbjuda statlig service av god kvalitet och med hög kostnadseffektivitet i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att se över möjligheten att skapa förutsättningar för ökad samverkan mellan de lokala servicekontoren

och de lokala och regionala myndigheterna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa rätten till offentligt finansierad tolk och införa en avgift efter fem år givet tillfälligt uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda barntolkning och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa statlig auktorisering och utbildning av och register för tolkar som arbetar för det offentliga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3418 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett reellt tjänstemannaansvar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3430 av Tina Acketoft m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nödvändiga regler ska följas upp så enkelt och automatiserat som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medarbetare i myndigheter och förvaltningar ska ges möjligheter att utmana onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3432 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter bör få i uppdrag att arbeta systematiskt med regelförenkling och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3476 av Karin Enström m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om och hur ett förbud för myndigheter att bedriva skattefinansierat påverkansarbete gentemot riksdag, regering och andra offentliga beslutsfattare kan utformas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter inte bör bedriva opinionsbildande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3488 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla myndigheter och övrig offentlig förvaltning ska erbjuda digital post via en digital brevlåda till de medborgare som önskar det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3499 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka regionala skillnader i regeltillämpning och tillkännager detta för regeringen.